25րդ ՏԱՐԻ Թիւ 6823 — 14 ՅՈՒՆԻՍ 1908 — ՇԱԲԱԹ — 28 ՃԷՄԱԶԻ-ԻՒԼ-ԷՎՎԷԼ 1326 — 27 Juin 1908 25me année № 6823

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղրշ.
» » վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆրք.
» » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

ԱՐԵՒԵԼՔ

آرەولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 ՓԱՐԱ — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — 10 PARAS

ՀԱՄԱՊԱՏՈՒՄ

ՉՈՐՍ ԱՒԵՏԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐԱՐՈՒ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑՆԵԼՈՎ ԵՒ ՇԱՐԱՅԱՐԵԼՈՎ ԱՄՓՈՓՈՒԱԾ

228. ՎԱՐԴԱՊԵՏՆ ՈՒ ՀԱՅՐԸ
Մատթ. ԻԳ. 8—12.

Փարիսեցիներուն չափազանցեալ և կեղծաւպատիր ձգտումը, և ժողովուրդէն իբրև վարդապետ ողջունուելու անյագ տենչանքը, առիթ կուտայ Յիսուսի այդ կոչումին իսկական իմաստը բացատրելու։ Վարդապետ կամ ուսուցիչ նա է, որ իւր աւանդած ճշմարտութեան իսկութեանը տեղեակ է, անոր ներքին և հիմնական ծանօթութիւնն ունի, կամ ուրիշ բացատրութեամբ, իւր վարդապետութեան տէրն է։ Իսկ այն որ մէկէն առածը միւսին կ'աւանդէ՝ միջնորդ մըն է ուսման, և ոչ իսկապէս ուսուցիչ. միջնորդ մըն է վարդապետութեան, և ոչ իսկապէս վարդապետ։ «Հետևաբար, կ'ըսէ Յիսուս, իսկապէս ուսուցիչ և իսկապէս վարդապետ՝ միայն Երկնաւոր Վարդապետ Քրիստոսն է, որ սկիզբն և արմատ և տէրն է ճշմարիտ վարդապետութեան, և ինքն երկնային իմաստութիւն. իսկ մարդիկներ իրարու հաւասարներ են, և եթէ մէկը միւսին վարդապետ և ուսուցիչ կը լինի, նա իրմէ բան մը չունի, Երկնաւոր Վարդապետէն բղխած վարդապետութիւնն է, որ անկէ առնելով իւր ընկերներուն կը հաղորդէ»։ Վարդապետութեան և ուսուցչութեան նման է հայրութիւնն ալ։ Հայր մը որ զաւակին լինելութեան պատճառն ու սկիզբն է, լինելութեան սկզբնապատճառը չէ, այլ առաջին պատճառէն՝ այսինքն է Աստուծմէ առած լինելութիւնը կը հաղորդէ ուրիշին. ոչ ինքն սկիզբ՝ այլ լոկ միջնորդ ըլլալով զաւկին լինելութեան, ոչ իրապէս հայր մը, այլ լոկ միջնորդաբար հայր մը։

Այդ իմաստով է որ Յիսուս ժողովուրդէն դառնալով կ'ըսէ. «Փարիսեցիներ կը սիրեն ամէն տեղ իբրև վարդապետ ողջունուիլ, սակայն ո՛չ բուն վարդապետ են, ո՛չ բուն ուսուցիչ և ո՛չ բուն հայր, և դուք պէտք չէ որ այս անունը որ և է մարդու տաք, գիտնալով որ վարդապետութեան ալ, հայրութեան ալ աղբիւրն ու սկիզբը երկինքն է. վարդապետ՝ Քրիստոսն է և հայր՝ Երկնաւորն է, ու անոնց միայն իսկապէս կը վայլեն այդ անունները»։

Սակայն մենք այդ անունները անխտիր կը գործածենք թէ՛ մարմնաւոր և թէ հոգևոր իմաստով, և մեզի հայր կը ճանչնանք և կը կոչենք մարմնաւոր ծնողները և հոգևոր գլուխները, դաստիարակները և կրօնականները, և բնաւ խիղճ չենք ըներ այդ անունները գործածելու. նոյն իսկ եկեղեցին ալ իւր հաստատութեամբ կը նուիրագործէ մեր ըսածն ու ըրածը։ Բայց այս ընելով մենք երբեք Յիսուսի հրամանին անսաստած չենք ըլլար, որովհետև մեր համոզմամբ ալ այդ անունները բացարձակ իմաստով չենք առներ, այլ միջնորդական իմաստով կ'ընդունինք, և իբր պարզ պատուանուն կը գործածենք։

Այդ առթիւ Յիսուս նորէն կը կրկնէ խոնարհութեան և համեստութեան մեծ սկզբունքը, ինչ որ ուրիշ տեղեր և ուրիշ առթիւներու մէջ ալ կրկնած էր, թէ մեծը ինքզինքը պզտիկ տեղ պիտի դնէ, և թէ ինքզինքը խոնարհեցնողը կը բարձրանայ (Մատթ. Ի. 26. Ղուկ. ԺԴ. 11, ԺԸ. 14), ինչպէս որ մենք ալ իրենց տեղերը յառաջ բերինք (յօդ. 198. 166. 184.)։

229. ՓԱՐԻՍԵՑԻՈՑ ԴԷՄ ՎԱՅԵՐԸ
Մատթ. ԻԳ. 13—31.

Յիսուս առէպ յանդիմանած էր (յօդ. 105. 151) օրէնքին տառին ներքև պարփակուելով օրէնքին իսկութիւնը անարգող կեղծաւորները, որոնք հակառակ իրենց ունեցած դպիրի, օրինականի և քահանայապետի աստիճաններուն, և իրենց ընդունած փարիսեցիի և սադուկեցիի սկզբունքներուն, պարզապէս օրինազանցներ էին, իրենց անձնդիւրութեանց ծառայողներ, և ժողովուրդին աչքին խաբէութեան փոշի ցանողներ։ Եթէ այն ժամանակի հրէական ժողովուրդին գլուխը գտնուողներուն աստիճանները նկատի առնունք կամ եթէ անոնց վարդապետութիւնները քննենք, անոնց մէջ բռնինքեան եղերելի բան չենք գտներ, զանի որ Ս. Գիրքին հիման վրայ հաստատուած բաներ էին։ Միայն թէ ինչ որ կը սորվեցնէին կամ ինչ գործ որ իբր պաշտօն կը կատարէին, լոկ առերևոյթ բաներ դարձած էին, օրէնքին կամ սկզբունքին կամ պաշտօնին առը միայն արդարացնող և իսկութիւնը զանց ընող։ Այս էր Յիսուսի համար ամէնէն ծանր կէտը. «Զի ասեն և ոչ առնեն» (Մատթ. ԻԳ. 3)։ Անկէ յառաջ կուգար կեղծաւորեալ կացութիւնը, և հրէական ժողովուրդին գլխաւորներուն վարած հակասական ընթացքը. դուրսէն սուրբ և ներսէն կեղծ, դուրսէն արդար և ներսէն անօրէն, դուրսէն օրինապահ և ներսէն օրինազանց։ Լերան քարոզին մէջ ալ (յօդ. 61-64) եթէ լաւ դիտենք այդ հակասութիւններն ու կեղծաւպատիր ձեւերն էին, որ աւելի նիւթ ընծայեցին Յիսուսի խօսքերուն. և իւր քարոզութեանց վերջին օրն ալ, Հռոմայ 783 տարւոյ ապրիլ 4ին կամ նիսանի 12ին, կերպով մը բոլոր իւր քարոզութեանց վերջաբանը կազմած առեն, նոյն նիւթն է որ աւելի իւր սիրտն ու միտքը կը յուզէ, և կծու չեչտերով այդ կեղծաւորներուն ի՛նչ ըլլալը յայտնապէս մէջտեղ կը դնէ, և միանգամ անոնց գործածած խաբէութեանց դիմակը կը պատռէ և ըրածին երեսուն կը զարնէ։

Յիսուսի խօսածները հատուած հատուած են և իւրաքանչիւրն ալ «Վա՜յ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց» խօսքերով կը սկսի. բռնութեններուն ույժ և ազդեցութիւնը աւելցնելով։ Մեկնիչներ դիտած են թէ Աւետարանի և առհասարակ Ս. Գիրքի մէջ վա՜յ բացագանչութիւնը ամէնէն խիստ խօսքն է՝ որ կը գործածուի անոնց համար միայն, որոնց չարութիւնը ամենածանր է և վիճակը դառապատերելի, և այդ անհոգին վճռոյն ներքև կ'իյնան կեղծաւորները։ Դպիրներ և փարիսեցիներ առարկելի դասակարգեր չեն, որովհետև դպիրը իւր ուսումնական կարողութեամբ պաշտօնի հասած մէկն է. իսկ փարիսեցին ժամանակին տիրապետող աղանդներէն մէկուն հետևողն է, և դպիր մը կրնայ միանգամայն Փարիսեցի կամ Սադուկեցի կամ Եսսէնեան ըլլալ, թէպէտև աւետարանին մէջ այդ երրորդ աղանդը բնաւ յիշուած չէ։ Կեղծաւորութիւնը միւս աղանդներուն ալ օտար չէր. և չենք կրնար ըսել թէ Սադուկեցիներ կեղծաւոր չէին, այլ Փարիսեցիներուն մէջ աւելի յառաջացեալ կ'երևէր կեղծաւորութիւնը. կամ թէ անոնք աւելի աչքի կը զարնէին, կամ թէ անոր համար որ ինքն Յիսուս ալ Փարիսեցւոց վարդապետութեան կողմն էր Սադուկեցւոց դէմ, ինչպէս եօթն եղբայրներուն առակին մէջ տեսանք (յօդ. 223), և կորեւոր կործեց յատկապէս յիշել անոնց անունը, որպէս զի այդ մասին անոնց համակարծիք եղած ըլլալու կասկած չառ, թէպէտև բոլոր քարոզութեանց մէջ առէպ չեչտուած էր այդ կէտը։

Վայով սկսած հատուածները ութն են մեր գործածած աւվորական տպագրութեանց մէջ. սակայն յունարէն բնագիրին և մեր հայ թարգմանութեան գրչագիրներուն մէջ եօթն են միայն, և բոլոր հին օրինակներ չունին ԻԳ. 14 համարը. «Վա՜յ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի ուտէք զտունս այրեաց, պատճառանօք երկարէք զաղօթս, վասն զի աւելի դատաստան ընդունիցիք»։ Այդ համարը Ոսկան վարդապետ աւելցուց իւր առաջին տպագրութեան մէջ լատինական թարգմանութենէն փոխադրելով, ինչ որ ըրած էր Մարկոսի ԺԱ. 26 համարին համար ալ (յօդ. 216)։ Այս տեղ ալ պէտք է աւելցնենք թէ այդ յաւելուածական համարին իմաստը աւետարանէն օտար չէ, վասն զի կը գտնուի Մարկոսի մէջ ալ, «Որ ուտեն զտունս այրեաց, պատճառանօք յերկարեալ զաղօթս, նոքա ընկալցին աւելի դատաստան» (Մրկ. ԺԲ. 40), և Ղուկասի մէջ ալ, «Որ ուտեն զտունս այրեաց, և պատճառանօք յերկարեն զաղօթս, նոքա ընկալցին աւելի դատաստանս» (Ղուկ. Ի. 47), ինչպէս որ մենք ալ իրենց տեղը յիշեցինք (յօդ. 227), սակայն մեր բացատրութեանց մէջ նախնական օրինակներուն կը հետևինք։

Առաջին վայը (ԻԳ. 13) կեղծաւորներուն կողմանէ աւետարանի կամ Երկնից Արքայութեան դէմ ցուցուած հակառակութեան համար է. ոչ միայն իրենք չեն հաւանիր և չեն համոզուիր Յիսուսի քարոզած աւետարանին հետևիլ, այլ և ամէն տեսակ հնարքներով և հակառակութիւններով կ'աշխատին որ ուրիշներ ալ անոր չհաւանին և չհետևին։ Բոլոր աւետարանական պատմութեան պարագաները կը հաստատեն և կը հաւաստեն փարիսեցիական հակառակութեան ճիգերը, Յիսուսի հրաշքները ուրանալու, բժշկութիւնները դիւական զօրութեան վերագրելու, օրինազանցութեան ամբաստանութիւններ յերիւրելու, ամէն կողմերէն հալածանքներ յարուցանելու, որոնց ամէնուն դիտումն էր ժողովուրդը աւետարանին հետևելէ կամ Երկնից Արքայութիւն մտնելէ արգելուլ։

Երկրորդ վայը (ԻԳ. 15) նկատի կ'առնու հրէական օրէնքին տարածման համար եղած սուտ ջանքերը։ Եկամուտ բռուածները հեթանոսութենէ հրէութեան դարձողներն են. «Ամէն ջանք կ'ընէք, կ'ըսէ Յիսուս, ամէն կողմ կը շրջիք, ծով ու ցամաք չէք թողուր ու կը պտտիք, որպէս զի հեթանոս մը կռապաշտութեան մոլար վարդապետութենէն ազատէք և հոգւոյ կորուստէն փրկէք, բայց երբոր յաջողիք, փոխանակ ուղիղ վարդապետութեամբ և մաքուր սկզբունքներով զօրացնելու, ձեր կեղծաւորութեանց ձեւերը կը սորվեցնէք այդ եկամուտներուն, որով նորէն գեհենին արժանի կորստեան զաւակներ կը կազմէք անոնք, և ձեզմէ չարագոյն աշակերտներ կը հասցնէք»։

Երրորդ վայը (ԻԳ. 16-22) երդումի մասին կազմուած սխալ վարդապետութեան համար է, ինչ որ Լերան քարոզին մէջ ալ բացատրուեցաւ (յօդ. 61)։ Փարիսեցւոց դրութեամբ տարբերութիւններ դրուած էին երդումներու մէջ. տաճարին վրայ երդումը տարբեր էր տաճարին ոսկիին վրայ երդումէն, սեղանին վրայ երդումը տարբեր էր սեղանին զոհին վրայ երդումէն։ Պատճառը ագահութիւնն էր։ Սովորութիւն էր որ երդում ընողը պէտք էր ձեռքը երդում ըրած բանին վրայ դնէր. ինչպէս որ այսօր ալ աւետարանին վրայ երդում ընողը ձեռքը աւետարանին վրայ կը դնէ։ Արդ տաճարին կամ սեղանին վրայ երդում ընողէն տաճարի պաշտօնեաներուն օգուտ մը չէր ըլլար, բայց երբ տաճարին դրամ բերէր, և սեղանին զոհ բերէր, և ձեռքը անոնց վրայ դնէր երդում ընելու համար, դրամին ոսկին և զոհին կենդանին տաճարի պաշտօնեաներուն կը մնար, և երդումէն օգուտ կը քաղէին։ Անոր համար սկսած էին ուսուցանել թէ լոկ տաճարի կամ լոկ սեղանի վրայ եղած երդումը ույժ չունի, զօրաւոր չէ, պէտք է տաճարը ոսկիով ըլլայ և սեղանը զոհով։ Մոլար, յիմար, կոյր և կոյր առաջնորդ կը կոչէ Յիսուս այս կերպով վարդապետողները. «Ո՞չ ապաքէն, կ'ըսէ, տաճարն է որ ոսկին կը սրբէ, և սեղանն է որ զոհը կը նուիրագործէ. արդ ուրեմն ինչպէս կրնաք դուք տաճարն ու սեղանը՝ ոսկիին ու զոհին յետադասել, մինչ պէտք էր տաճարն ու սեղանը նախադասել իբր պատճառ, և ոսկին ու զոհը յետադասել իբր հետևանք։ Ուրիշ առմամբ ալ, ո՞չ ապաքէն տաճարին վրայ երդում ընողը՝ բոլոր տաճարին մէջ եղած բաներուն վրայ, և սեղանին վրայ երդում ընողը՝ բոլոր սեղանին վերևը գտնուած բաներուն վրայ երդում ըրած կ'ըլլայ. ինչպէս որ երկինքին վրայ երդում ընողը, երկինքին վրայ նստող Աստուծոյ անունով երդում ըրած կ'ըլլայ, վասն զի երկինք ըսածնիս իբր Աստուծոյ աթոռ կ'իմբռնենք, և անոր համար երկինքին վրայ երդում կ'ընենք»։

Չորրորդ վայը (ԻԳ. 23-24) տասանորդի պատուիրանին մէջ ցոյց տրուած կեղծաւորական ճշդութեան համար է։ Մովսէսի օրէնքով հրամայուեցաւ, որ ամէն հրեայ իւր չահին տասնին մէկը Աստուծոյ պիտի նուիրէ և պիտի յանձնէ Ղևտացիներուն Աստուծոյ տաճարին և տաճարին պաշտօնեաներուն ծախուց համար (Թւոց. ԺԸ. 21)։ Արդ տուրքը նուիրական էր և նիւթական, այսինքն է նոյն իսկ արտադրուած նիւթէն պիտի տրուէր, հունձքէ առնուած տասը քառ արմտիքէն քառ մը, այգիկութքէն առնուած տասը մար գինիէն կամ ձէթէն մար մը են։

Կեղծաւոր վարդապետներ այդ պատուիրանը այնչափ խղճմտութեամբ կը առնէին, որ պարտէզին մէջ աճած անանուխ և սամիթ, և չամանի (Ցանէ օրու, չհօրեկ օրու, չիմէն օրու.) նման աննշանակ բոյսերուն ալ նոր բուսած տերեւները համրելով, տասը տերեւի վրայ տերեւ մը իբր տասանորդ վճարելու ցոյցը կ'ընէին (յօդ. 150)։ Յիսուս չըսեր որ այս ճշդապահութիւնը չընեն, մանաւանդ թէ կը հաստատէ ըսելով. «Զայս արժան էր առնել»։ Միայն դիտել կուտայ թէ յայտնի կեղծաւորութիւն է, այսպիսի մանր պատուիրաններու վրայ խղճահար ճշդապահութիւն ցուցնել. և միւս կողմէն օրինաց գիրքին ամէնէն ծանր պատուիրանները, որոնք արդարութեան կամ դատաստանի, սիրոյ կամ ողորմութեան, և ներքին սրբութեան կամ հաւատքի կը վերաբերին՝ ոտնակոխ ընել. անոնց մասդրութիւն չդարձնել, և գիտակցաբար զանցառու գտնուիլ։ Այսպէս ընողներ և ժողովուրդին այսպէս սորվեցնողներ կոյր առաջնորդներ են, որ ոչ իրենք ուղիղ ճամբէն կ'երթան և ոչ ալ ժողովուրդը ուղիղ ճամբէն կը տանին։ Իսկ իրենց խղճահարութիւնը կը նմանի այն մարդուն, որ խմած ջուրը կը քամէ որպէս զի մանր և անտեսանելի ճճիներ ի միասին կուլ չտայ, բայց երբ բաժակին մէջ ուղտ մըն ալ ինկած ըլլայ, զայն ի միասին կուլ տալու զգուշութիւն չըներ»։ Օրինակը չափազանցեալ է հարկաւ. վասն զի գաւաթի մը մէջ ուղտ մը չկրնար իյնալ. բայց չափազանցեալ օրինակները ժողովուրդին համար աւելի ազդեցիկ կ'ըլլան. և մենք քանի քանի անգամներ հանդիպեցանք Յիսուսի գործածած չափազանցութեան օրինակներուն։

Հինգերորդ վայը (ԻԳ. 25-26) կեղծաւորութեան ուրիշ մէկ երեւոյթին համար է, ուտելիքի կամ ըմպելիքի ամանի մը մաքրութենէն առնուած։ Ով որ կ'ուզէ մաքուր ուտել և մաքուր խմել, պէտք է գլխաւորապէս մաքրութիւն դարձնէ իւր ամանին ներսի կողմը մաքրելու, որ մէջի դրածն ալ չկեղտոտի և չպղծուի. ու մաքուր ու սուրբ բան կերած կամ խմած ըլլայ։ Իսկ եթէ միայն ամանին դուրսի կողմը կը մաքրէ, և ներսի կողմը աղտոտ կը թողու, անոր կ'երածն ու խմածը մաքուր չըլլար։ Կեղծաւորներ սրբութիւնն ու արդարութիւնն ալ աստ նման է, կեղծաւոր արդարը դուրսը մաքուր բայց ներսը կեղտոտ աման մըն է, դուրսէն լաւ կ'երեւայ, բայց ներսը յափշտակութիւններով և անխառնութիւններով, անիրաւութիւններով և պղծութիւններով լեցուն է. և այն մարդը որ այսպէսով ուրիշները կ'ուզէր խաբել, երբ ուրիշները կոյր կը կարծէ ու իսկութիւնը չտեսնան, ինքն իսկապէս կոյր է որ ճշմարտութիւնը չտեսներ։ «Կեղծաւոր փարիսեցի, կ'ըսէ Յիսուս, կոյրը դուն ես, որ ինքզինքդ չես տեսներ, աշխատէ՛ որ ներսդ մաքուր ըլլայ. վասն զի եթէ ներսէն և իսկութեամբ արդար ու սուրբ կ'ըլլաս, արտաքինդ ալ նովին իսկ արդար և սուրբ եղած կ'ըլլայ. վասն զի մարդիկ կը տեսնան քու բարի գործերդ, և քու վրադ լաւ գաղափար կը կազմեն, և քեզի բնաւ աշխատանք չմնար ուրիշին լաւ երեւնալուդ ջանք և ճիգ թափելու համար»։

Վեցերորդ վայը (ԻԳ. 27-28) դարձեալ կեղծաւորութիւնը յանդիմանելու համար է, գեղեցիկ և զարդարուն շիրիմներու օրինակէն առնուած։ Կոփեալ ու յղկեալ, ծեփեալ ու բռեալ դամբարաններ կ'երեւին շատ տեղեր, որոնց վրայ նայելով մարդ կը զարմանայ, և իբրև գեղեցիկ շինութիւններ կը նկատէ։ Բայց եթէ մտածէ որ թէ ի՛նչ են այդ շիրիմները, չուտով պիտի ըմբռնէ, թէ անոնց մէջ դրուած են մեռելներու դիակներ, որոնք նեխած ու փտած են, և որոնցմէ ուրիշ բան չի մնար բայց եթէ ցամաք ոսկորներ և գարշահոտ աճիւններ. «Այդ, դուք ալ մինչ այսանկ էք, կ'ըսէ Յիսուս կեղծաւորներուն, ձեր արտաքնապէս պարզարանքները տեսնողներուն աչքին գեղեցիկ կրնաք երեւալ, սակայն իրօք գեղեցիկ չէք, որովհետև ձեր ներսը անօրէնութեամբ և անիրաւութեամբ, ատելութեամբ ու խաբէութեամբ լեցուն է, և այն է ձեր իսկութիւնը, և ոչ թէ դուրսի երեւոյթը (յօդ. 150)։

Եօթներորդ վայը (ԻԳ. 29—31) կը խօսի այժմեան հրէաներուն իրենց նախնեաց ըրած ոճրագործութեան վրայ. վասն զի լսելով ու կարդալով որ իրենց նախնիքը Աստուծոյ մարգարէները անարգած ու նախատած, հալածած ու սպաննած էին, կ'ըսէին որ եթէ իրենց նախնեաց տեղ իրենք եղած ըլլային՝ տեսանկ բաներ ըրած չէին ըլլար, և որպէս զի իրենց պարծենկոտութեան հաստատութիւն տուած ըլլան, իրենց նախնեաց արհամարհած մարգարէները իրենք կը պատուեն, անոնց փառաւոր գերեզմաններ կը կանգնեն, կոթողներ կը զարդարեն, և իրենց նախնիքներէն տարբեր լինելնին կ'ուզեն ապացուցանել։ «Բայց չէ՛ որ, կ'աւելցնէ Յիսուս, այս ըսելով և այսպէս ընելով ալ կը խոստովանիք թէ մարգարէասպաններուն զաւակներն ու յաջորդներն էք։ Սպանեալ մարգարէներուն գերեզմանները զարդարելով՝ սպաննողներուն նմանող եղած ըլլալնուդ ամբաստանութենէն չէք ազատիր, քանի որ այդ ցոյցերը արտաքին բաներ են, իսկ իրօք դուք ալ անոնց ըրածը կ'ընէք, վասն զի կը հալածէք Երկնից Արքայութիւն քարոզողը և կը մերժէք Աւետարանի վարդապետութիւնը, և ասով ոչ միայն ձեր նախնիքներէն տարբեր չլինելնիդ կը հաստատէք, այլ և քայլ մըն ալ առջեւ գացած ըլլալնիդ կ'արդարացնէք։ Անոնք Մեսիային մարգարէները հալածեցին, դուք յայտնուած Մեսիան կը հալածէք, որով ձեր նախնեաց անօրէնութեան չափը կը լրացնէք»։

230. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՑԻՔ
Մատթ. ԻԳ 32—39.

Վայերուն եզրակացութիւնը ուրիշ կերպ չէր կրնար ըլլալ. բայց եթէ գործուած չարիքին մեծութեան համեմատ սաստ մը և կատարուած ոճրերին համաչափ պատիժ մը, և Յիսուս ալ այս կերպով կը փակէ իր յանդիմանական խօսակցութիւնը, որ ամփոփում մըն է եռամեայ ժամանակով կատարուած քարոզութեանց։

«Ա՜յ թարբրայ օձեր, ա՜յ իժերու խայթող ձագեր. թէպէտ աշխարհի առջեւ և մարդիկներու աչքին յաջողիք ձեր անօրէնութիւնները ծածկել, բայց ինչ պիտի ընէք ամենատես և ամենագէտ Աստուծոյ դատաստանին առջեւ, ինչպէս պիտի յաւիտենական գեհենին դատապարտութենէն խուսափէք։ Զիս հալածեցիք, ինծի հակառակեցաք, զիս ալ պիտի սպաննէք, բայց աւետարանի քարոզութիւնը պիտի չխափանէք, Երկնից Արքայութեան դուռները պիտի չկրնաք փակել, Ինէ ետքը պիտի ղրկեմ ես աւետարանի պաշտօնեաներու մարգարէներ՝ որ պիտի աւետարանեն, իմաստուններ որ պիտի քարոզեն, դպիրներ որ պիտի վարդապետեն, գիտեմ որ անոնց դէմ ալ հալածանք պիտի հանէք, պիտի խաչէք, պիտի սպաննէք, իմ պաշտօնեաներուս հանգիստ պիտի չտաք. բայց տեսանկով ալ աւետարանի քարոզութիւնը ու ընդարձակութիւնը պիտի չյաջողիք արգիլել։ Աւետարանը պիտի տարածուի. Երկնից Արքայութիւնը պիտի յաղթանակէ, միայն դուք պարտաւոր պիտի մնաք այդչափ արդար արիւններուն. Աբ՛ելէն մինչև Զաքարիա։ Վա՜յ քեզի Երուսաղէմ, վա՜յ քեզի Երուսաղէմ, որ մարգարէները կը սպաննէիր և քեզի ղրկուած առաքեալները քարկոծէիր. որչափ բաներ ընելէդ ետքն ալ, ես ուզեցի քեզի ողորմիլ, և քեզ քու բնակիչներով իմ գթութեանս հովանիին տակ պահել, ինչպէս հաւ մը իւր փոքրիկ վառեակները իւր թեւին ներքև կը պահպանէ։ Այս նպատակով քեզի եկայ. այս նպատակով մինչև հիմա քարոզեցի, սորվեցուցի, հրաշագործեցի. բայց դուն քեզի եկած բարերար այցելութիւնը չճանչցար, և ինծի հետևիլ չուզեցիր. քու չարութեանդ մէջ հաստատուն մնացիր։ Ուրեմն պատիժդ ժամանակը հասաւ, վճիռը տրուեցաւ։ Մէկ մըն ալ զիս պիտի չտեսնես, մէկ մըն ալ իմ ձայնս պիտի չլսես, մէկ մըն ալ իմ քարոզութիւնս քու մէջդ պիտի չհնչէ, բայց եթէ զղջումի գաս, ճանապարհդ փոխես, Մեսիան ճանչնաս, աւետարանը ընդունիս, և ի բոլոր սրտէ իմ մեսիական գալուստս խոստովանիս, և գոչես. Օրհնեալ ըլլաս դուն որ Աստուծոյ կողմէն կուգաս»։

Ահա Յիսուսի քարոզութեանց վերջին խօսքերը, ահա՛ աւետարանին քարոզութեան փակումը։ Այլևս Յիսուս ընդհանուր կերպով ժողովուրդին չքարոզեց, և ինչ որ ասկէ ետքը խօսուած պիտի տեսնանք, մասնաւոր կերպով իւր առաքեալներուն, և կամ յատուկ կերպով իրեն դիմողներուն ուղղուած խօսքեր են։

Այս հատուածը չփակած պէտք է բացատրութիւն մը տանք. «Աբէլի արդարոյ» և «Զաքարիայ որդւոյ Բարաքեայ» անուններուն, զորս Յիսուս տուաւ հրէաներուն վրայ ծանրացող պատասխանատուութիւնը յիշած առեն։ Աբէլի մահը ճիգը խօսելով հրէաներուն վրայ պէտք չէր ծանրանար, չառ կանուխէն, անոր ունեցած էր հոյլին ձեռքով, մինչ Հրէից ազգութիւնը Աբրահամէ առաջին իւր կազմութիւնը առաւ։ Իսկ Զաքարիա որդի Բարաքեայ, Բաբելոնի գերութենէն ետքը փայլող վերջին մարգարէներէն է (Զաք. Ա. 1). սակայն սա խաղաղութեամբ վախճանած է, և չէ սպաննուած տաճարին մէջ. և իրեն չյարմարիր «Զոր սպանէք ընդ մէջ տաճարին և սեղանոյ» խօսքը։ Ոմանք կարծեցին թէ յիշուած Զաքարիան՝ Յովհաննէս Մկրտիչի հայրն է, սակայն անոր ոչ տաճարի մէջ սպաննուած լինելը և ոչ Բարաքեայի որդի լինելը յայտնի է։ Զաքարիա որդի Բարաքեայ մը կը յիշէ Եսայի (Ես. Ը. 2), սակայն սա ո՛չ քարոզիչ է և ոչ սպաննուած է։ Յովսեպոս պատմիչ կը յիշէ թէ Զաքարիա որդի Բարուքայ անուն անձ մը Երուսաղէմի կործանման միջոցին տաճարին մէջ սպաննուեցաւ, սակայն այս ալ Յիսուսէ ետքը հանդիպած մի գործ է, և Յիսուսի խօսքերը մարգարէական չէին այլ պատմական։ Ամէնէն հաւանական մեկնութիւնն է, թէ Յիսուս կ'ակնարկէ Աղարիա քահանայապետին, որ Յովասի հրամանով սպաննուեցաւ տաճարին մէջ (Բ. Մնց. ԻԴ. 22), վասն զի այս քահանայապետին անունը եբրայեցերէն բնագիրին և լատիներէն թարգմանութեան մէջ Զաքարիա գրուած է, և այնպէս պէտք էր յիշէր Յիսուս ալ։ Իսկ հօրը անուանը մասին Զաքարիա քահանայապետ ոչ Բարաքեայ այլ Յովիադեայ որդի էր, և հաւանական է որ «Որդւոյ Բարաքեայ» յաւելուածը պատահական մեծմ-ած յաւելուած մըն է, վասն զի նոյն յիշատակութիւնը Ղուկասի մէջ կը գտնենք առանց այս յաւելուածին, այլ պարզապէս ըսած է. «Մինչև ցարիւնն Զաքարիայ՝ կորուսելոյ ընդ սեղանն և ընդ տաճարն» (Ղուկ. ԺԱ. 51)։ Յիսուս արդար Աբէլը և քահանայապետ Զաքարիան յիշելով կ'ուզէ ընդհանուր կերպով ամէն արդարներուն կորուստը ակնարկել՝ որք Ս. Գիրքին մէջ յիշուած են, և առաջինը ալ իրօք այս երկուքն են. Աբէլ առաջին և Զաքարիա վերջին։

ՔՆՆԱՍԷՐ

ԱՌՕՏԻՆ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐ

Ընդհանրացած դէչ սովորութիւն մըն է գիւղացիներուն ձգախէժէ ծնրակալ գործածելը։ Ծնրակալը մեծ ազդեցութիւն ունի արեան շրջանին վրայ. և յայտնի կամ աննշմարելի և. նոյն իսկ ցաւագին ու անբուժելի հիւանդութիւններ առաջ կրնայ բերել սրքի և սրունքի վրայ։ Գուլպան ձգախէժէ առածիզ ժապաւէնով կոճակի մը միջոցաւ գօտիին հաստատելու է։

* *

Նորաշէն դարակի մը հոտը անհետացնելու համար 100 տրամի չափ եփած կաթ դնելով մէջը, գոցելու է դարակը, և 14 օր թողլու է այնպէս։

ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԸ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԱՌՋԵՒ

ՔԱՂԱՔԱԿՐԹԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ ԷՋ ՄԸ

Եր երբեմն, որ աշխարհական և կրօնական ատեանները, ինչպէս կ'ընեն մարդոց համար, ամէն տեսակ անասուններն ալ, երկրատնի թէ չորքոտանի, եթէ օրէնքի հակառակ ընթացքի մը մէջ գտնուէին, դատավարական ամէն ձեւակերպութեամբ կը դատէին, կը բանտարկէին կամ դահճին ձեռքով հրապարակային մահուան կը դատապարտէին։ Արձակուած դատավճիռները յանցաւորներուն համեմատ կը տարբերէին իրարմէ. այսինքն եթէ յանցաւորը չորքոտանի ըլլար՝ տարբեր պատիժ կը տրուէր, և եթէ մրջիւն, միջատ, մարախ, թրթուր ըլլար չորեքի մը պատճառը, անոնց ալ տարբեր պատիժ կը սահմանուէր, նկատի առնելով անոնց փոքրութիւնը և բազմութիւնը։ Չորքոտանի յանցաւորներուն դատավարութիւնը ճիշդ մարդոց պէս տեղի կ'ունենար։ Իսկ թռչող կամ քսող փնտրտուոր յանցաւորներուն համար տարբեր պատիժ կը սահմանուէր։

Միջին դարու պատմութեան մէջ բազմաթիւ են այն դէպքերը ուր գիւղացիներ տեսնելով որ այդպիսի անհրաւէր հիւրեր կը սպառնան վնասել իրենց հունձքերուն, անմիջապէս կրօնապետներու կը դիմէին, աստուածային կողմէ ղեկուած այդ չար թշնամիներուն դէմ պաշտպանելու համար զիրենք։ Ասոր վրայ դատական պատուիրակ մը կ'երթար այդ վնասարար անասնիկներուն գտնուած վայրը, և երեք անգամ կը հրաւիրէր զանոնք այս ինչ օրը և այն ինչ ժամուն դատարան ներկայանալ, բացատրութիւն տալու համար, ուր փաստաբան մը պիտի պաշտպանէր իրենց դատը, — ինչպէս կ'ընեն հիմա դատարանին կողմէ կարգուած պաշտօնական փաստաբանները։ Եւ որովհետև մէնասուն անասնիկները չէին իմանար իրենց եղած հրաւէրը, և հետևաբար, չէին ներկայանար դատարան, կրօնական ատեանն ալ նանդիտաւորապէս և գլուխ կերպով կը դատապարտէր զանոնք, և ինչպէս կը պատմեն այն առեն քրոնիկագիրները, թէպէտ ոչ միշտ, բայց շատ անգամ կա՛մ ամբողջապէս և կամ մասամբ կ'անհետանար չարիքը։

Անասուններու դէմ դատական գործողութիւններ կատարելը դարերէ ի վեր տեղի ունեցած է Գերմանիոյ և Ֆրանսայի, Զուիցերիոյ և Սպանիոյ և նոյն իսկ Ամերիկայի մէջ, ամէն լուսամիտ անձերու բուռն ընդդիմութեանց հակառակ։ Բայց այս սովորութիւնը ոչ թէ, ինչպէս կը կարծեն շատեր, հետևանք էր նախապաշարման կամ տգիտութեան, այլ ընդհակառակն, գործնական միտք մը և շատ կարևոր նպատակակէտ մը կար այդ սովորութիւնը հաստատելուն մէջ, որուն վրայ պիտի խօսինք ետքը։

Տօքթ. Բաղարէս, «Դատական անխոհեմութիւններ» անունով հրատարակած ծանօթ ուսումնասիրութեանց վերջին պրակին մէջ կը ղրկէ անասնոց դատերուն քննութեամբը, որոնք տեղի ունեցած են, մանաւանդ Ֆրանսայի մէջ, և որ զարմանալին է, վերջին աստիճան անգթութեամբ։ Օրինակ մը տանք։ 1386 տարւոյն մէջ մատակ խոզ մը փոքրիկ տղու մը երեսը խածած ըլլալուն համար մահուան դատապարտուած ըլլալով, նախ անոր կնճիթը կտրելէ և դէմքին ալ մարդու դիմակ մը անցընելէ ետքը ետևի ոտքերէն կախուած է հանրութեան առջև։ Անկէ զատ մարդու զգեստ, այսինքն բաճկոն, ետևի ոտքերուն տաբատ, առջևի ոտքերուն սպիտակ ձեռնոցներ հագցուցած են։ Այս յիշատակելի դէպքին վաւերականութիւնը յաջորդ սերունդներուն հաղորդելու համար, Ֆալէզի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ որմնանկարի մը վրայ մանրամասն կերպով պատկերացուցած են տեսարանը։ Նոյն որմնանկարին մէջ կը տեսնուի որ դահիճը տախտակէ բարձրադիր լաստակի մը վրայ, պատկառելի դիրքով մը կեցող դատաւորին հսկողութեան տակ, մատակ խոզին վիզին կ'անցընէ խեղդակապը։ Լաստակին մօտ ձիու վրայ նստած կը կենայ ուրիշ դատաւոր մը և ժողովուրդին բազմութիւնն ալ մեծ ու պզտիկ իր չուրջը խճողուած են վայելելու համար այս հետաքրքրական տեսարանը։

Տօքթ. Բաղարէսի այդ ուսումնասիրութեան մէջ կը տեսնենք թէ այն առեն շատ յաճախադէպ են եղեր խոզերու յարձակումները օրօրոցի երախաներուն վրայ, ինչ որ պատճառ կ'ըլլայ եղեր մինչև ԺԸ. դարու սկիզբները, վնասուող ընտանիքին բաղդին վրայ, յարձակող անասունին դէմ դատական բուռն միջոցներ ի գործ դնելու, և յաճախ, մինչև իսկ իր պատկանած խոզերին ամբողջութիւնը դէմ մահու պատժի ենթարկելու։ Անասնոց դէմ տեղի ունեցած դատավարութեանց վիճակագրութեան մէջ խոզերէն ետքը, երկրորդ տեղը կը բռնեն ցուլերը, որոնք շատերուն մահուան պատճառ եղած

և իրենց ոճիրները գործած տեղերուն վրայ կախուած կամ գլխատուած են։ Բայց ուրիշ անասուններու դէմ գործադրուած վճիռներն ալ շատ են։ Օրինակի համար, 1389ին ձի մը սպաննութեան համար մահուան դատապարտուած է, և 1467ին նոյնպէս մահու պատիժ արձակուած է կատու մը դէմ 14 ամսուան տղայ մը խեղդած ըլլալուն համար։ Անասունները կախարդութեան պատճառաւ ալ դատարանի առջև հանուած են։ 1474ին Պազէլի մէջ հաւ մը հաւկիթ ածած էր. ամբաստանելով զայն թէ այդ հաւկիթը չար ոգիներուն ընկերակցութեամբ շինած էր, հրապարակին վրայ այրեցին հաւն ու հաւկիթը։ Վօլդէռ կը պատմէ թէ խելացի ձի մը որ զանազան խաղեր կը ներկայացնէր իր տիրոջ հետ, ժողովուրդին ամբաստանելով թէ կախարդութեան կ'ընեն, դատի ենթարկուեցան, և դատարանը վճռեց որ երկուքը միասին խարոյկի վրայ այրուին։

Զարմանալի է որ անասնոց դէմ բացուած այս դատերուն մէջ կը գործադրուէին այն ամէն ձեւակերպութիւնները, ինչպէս օրէնք է ընել մարդոց դէմ վարուած դատերուն մէջ։ Այսպէս պահուած կան 1499ին սպանութեան համար ամբաստանուած խոզի մը դէմ տեղի ունեցած դատի մը ամէն պաշտօնաթուղթերը, ուրկէ կ'երևի թէ անասունին բանտարկութեան առեն, բանտին մէջ, մահու վճռագիրը իրեն առջև կարդալէ ետքը տարած են զայն գլխատելու։ Գլխատումն ալ ճիշդ մարդու համար սովորական արարողութիւններով տեղի ունեցած է։ Խոզը կառքի մը մէջ դրուած, աջ ու ձախ կողմերէն դատարանի սպասաւորներու պահպանութեան տակ, տարուած է կառափնարան։ Գլխատուած կամ կախուած անասունին միսը, իբրև պիղծ, ամենեւին չէր ծախուեր հանրութեան՝ ուտելու համար, այլ մահու պատժին գործադրութենէն անմիջապէս ետքը կ'այրուէր կամ կը թաղուէր։ Անասունին տիրոջ համար խիստ պատիժ մըն էր ասիկա։ Տէրը, ինչպէս նաև անասունէն սպաննուած տղուն հայրը պարտաւոր էին ներկայ գտնուիլ անասունին վրայ գործադրուած մահու պատժին արարողութեան։ Այս բանին մէջ կը կայանար անասնոց դէմ վարուած դատերուն հաստատման գործնական միտքն ու նպատակը։ Անասունին սպանումը իբրև պատիժ կը համարուէր անոր տիրոջ, որպէս զի ապագային հոգ տանի իր անասուններուն ու թոյլ չտայ որ վնասեն մարդոց։ Իսկ սպաննուած տղուն հայրը, կառափնատեղին վրայ դահիճին մօտ կեցնելով ժողովուրդին ակնարկին և ծաղրանքին կ'ենթարկուէր, որպէս զի ապագային իր զաւկին վրայ անհոգ անփոյթ չմնար ու վտանգի ենթակայ չըներ զայն։ Մարդոց օրէնքը անասնոց վրայ կը գործադրուէր այն առեն միայն երբ անոնք մարդոց վնասէին. բայց անասնոց իրենց նմաններու հասուցած վնասին ո՛չ ոք կարևորութիւն կուտար։

Տօքթ. Գազարէս իբրև հետաքրքրական իրողութեան կը գրէ թէ 1906ին, այսինքն Ի. դարուս մէջ իսկ, Զուիցերիոյ դատարանը երկու գողեր ցկեանս բանտարկութեան և իրենց շունն ալ, որ օգնած էր գողութեան գործին, մահու պատժի դատապարտեց։ Այսպիսի դէպք մը հետաքրքրական կը համարուի անոր համար միայն որ գործնականին մէջ շատ հազուադէպ է։ Բայց այսպիսի դէպքեր տեսականին մէջ զարմանալի հանգամանք չունին, որովհետև քաղաքակիրթ ազգութեանց պատժական օրէնքը կը տրամադրէ ջնջել, անհետացնել ոճրագործին գործածած գործիքը։ Եւ որովհետև, օրէնքին այս տրամադրութեամբ, շունն ալ իբր գործիք ծառայած էր գողութեան, բնականաբար պէտք էր ջնջել զայն։

ԹԱՐԳՄԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գ. Նուսաւռ Տուիմոն հետեւեալը կը գրէ Լիպր Բառօլի մէջ.

Գերմանիա, այսօր, 62 միլիոն բնակիչ ունի, իսկ Ֆրանսա՝ 39 միլիոն։ Նկատելով որ Գերմանիոյ բնակչութիւնը ամէն տարի 900,000 հոգի կ'աւելնայ, մինչդեռ Ֆրանսայինը 20,000 կը պակսի, առանց մեծ չափազանցութեան մը ըլլալու, դիւրութեամբ կը հաստատուի թէ Ֆրանսայի այս գահավէժ անկումը միևնոյն համեմատութեամբ եթէ տասնըհինգ տարի շարունակէ, գերման ժողովուրդը ֆրանսականին կրկինը պիտի ըլլայ։ Ի՛նչ կարելի է ընել, ի՛նչ կարելի է ընել պատահականութեան մը դէմ զոր ոչ ոք կրնայ արգիլել։ Ասկէ շատ առաջ Գերման մը կը գրէր.— «Հեռու չէ այն օրը երբ գերման ընտանիքին հինգ զաւակները վերջնականապէս պիտի յաղթեն ֆրանսական ընտանիքին միակ զաւկին.» Այդ է ճշմարտութիւնը. ո՛րքան ալ վիրաւորիչ ըլլայ Ֆրանսայի արժանապատուութեան համար, ո՛րքան ալ դառն անոր երկրասիրութեան համար, պէտք է ընդունիլ զայն, և ճակատագրին առջև խոնարհելէ զատ ուրիշ ընելիք մը չունինք։ Այն օրը երբ 80 միլիոն Գերմաններ գտնուին 30 միլիոն Ֆրանսացիներուն դէմ, Գերմանիոյ այդ բազմութիւնը պիտի փլչի Ֆրանսայի վրայ, ինչպէս Ճաբոնի բազմութիւնը փլաւ Քորէայի և Մանչուրիոյ վրայ։

ՌԷՎԱԼԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ
ԳԵՐՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Թանն օս հեռագիրը առաքած է Պերլինէն իր թղթակցէն.

Պ. Ֆրետէրիք Տէնպալրկ «Անգլիական քաղաքականութիւն» խորագրով յօդուածի մը մէջ նկատողութեան կ'առնէ Րէվալի տեսակցութեան Եւրոպայի մէջ առաջ բերած կացութիւնը, և կը քննէ եւրոպական մեծ տէրութեանց վարդապետութիւնները՝ հետեւութիւններ հանելու անոնց ապագայ ընթացքին վրայ։ Անգլիա-ռուս համաձայնութեան նախագործածումին հանդէպ, Պ. Տէրնպալրկ կը կարծէ թէ Րէվալի համաձայնութեան առաջին արդիւնքը պիտի ըլլայ աւելի սերտ մերձեցում մը Աւստրիոյ և Գերմանիոյ միջև։ Յօդուածագիրը այնպէս կը նկատէ թէ Ֆրանսա ու Իտալիա պէտք է ջանան իրենց դերքը պահելու իրենց երկիրները Միջին ծովին մէջ և մանաւանդ միայն կրնան ըլլալ դաշնակցութեամբ մը, որ նպատակ ունենայ Անգլիոյ գերակշռութիւնը պահպանել այդ ծովին մէջ։ Ուրեմն Պ. Տէրնպալրկ Անգլիոյ ճառակի մէկ ճարտար խաղը չի նկատեր Րէվալի տեսակցութիւնը։

ԱՆԳԼԻԱ

Անգլիոյ Ներսաք. Ժողովը երկուշաբթի օրը երկրորդ ընթերցումով նկատողութեան առաւ հանքի գործաւորներու օրական աշխատութիւնը ութ ժամի զեղչելու վերաբերեալ օրինագիծը։ Ներքին գործոց նախարար Պ. Հէրպէրդ Կլատսթօն, որ այդ օրինագիծը կը ներկայացնէր, ըսաւ թէ հանքերու մէջ օրական աշխատութեան ութը ժամի զեղչումը պիտի չնուազեցնէ ածուխի արտադրութիւնը և գինն ալ պիտի չբարձրացնէ, որոնք երկու կենսական հարցեր են Անգլիոյ համար։ Ընդդիմադիր պահպանողականներն ալ հակառակ պնդեցին, այդ օրինագիծը մերժելու համար։ Պ. Հէրպէրդ Կլատսթօն իր դիտողութեանց մէջ ըսաւ թէ հանքի գործաւորները աչքի հիւանդութենէ մը կը տառապին, որուն կարեւորութիւն տալու երեւոյթը չունին ընդդիմադիրները։ Ասոր վրայ բուռն միջադէպ մը պատահեցաւ։ Մէկ քանի երեսփոխաններ կը պօռային Պ. Կլատսթօնի, պահանջելով որ խօսքը ետ առնէ։ Ընդդիմադիրներու պետ Պ. Պալֆուր գոչեց.—«Պարզապէս գայթակղական է»։ Ատենապետը դիտել տուաւ թէ Պ. Կլատսթօն այդպէս խօսելու չէր, որով այս վերջինը կատարեալ յետս կոչում մը ըրաւ. յայտարարեց թէ չէր ուզած ընդդիմադիրները վիրաւորել, այլ թէ ըսել ուզած էր որ ընդդիմադիրները նկատողութեան չէին առած բժշկական վիճակագրութիւնները։ Վիճաբանութիւնները յետաձգուեցան։ Նախարարութիւնը մտադիր չէ օրէնքին անմիջական գործադրութիւնը պահանջել, այլ կ'ուզէ հինգ տարուան ժամանակամիջոց մը սահմանել. այդ միջոցին աշխատութեան ժամերուն մէջ պիտի չհաշուուին հանքը իջնելու և վեր ելլելու ժամերը։

ՍՊԱՆԻՈՅ ՆՈՐԱԾԻՆ ԻՇԽԱՆԸ

Սպանիոյ Վիքդօրիա թագուհին, ինչպէս հեռագիրները ծանուցին, երկուշաբթի առտու մանչ զաւակ մը ծնաւ Կրանեայի պալատին մէջ։ Մայր թագուհին կը գտնուէր իր աղջկանը քովը։ Ալֆօնս թագաւորը ուրախութեամբ լուրը հաղորդեց մօտը գտնուած սրահը սպասող փաքրաթիւ անձերու։ Սէկովիէն արձակուած թնդանօթներ ծանուցին իշխանին ծնունդը։ Ծննդաբերութիւնը այնքան շուտով կատարուեցաւ որ իշխանները և նորածինին ներկայացման արարողութեան մասնակցելիք անձնաւորութիւնները կէս ժամ ետքը միայն կրցան պալատ ժամանել։ Կէս օրէն ետքը թագաւորը, ժպտուն, մտաւ գահոյից սրահը և ներկայացուց նորածինը, որ ժանեակներով զարդարուն պարզ խանձարուրի մը մէջ դրուած էր։ Նորածինը բաւական մարմնեղ է։ Ներկայ էին նախարարապետը, դատական ու ծովային նախարարները, պալատական պաշտօնեաները, իշխաններ եայլն։ Ծննդեան արձանագրութիւնը գահոյից սրահին մէջ պիտի կատարուի՝ քաղաքային ու զինուորական իշխանութեանց և Սէկովիէն եպիսկոպոսին ներկայութեանը, որոնք չէին կրցած ժամանակին պալատ հասնիլ։ Վկաները պիտի ըլլան նախարարապետ Պ. Մաուրա, ծովային նախարարը, Թօբէթէպլլա տէ Վիանա մարքիզը, Սանդօ-Մաւրօ դուքսը և Սէրրալլօ կոմսը։ Ալֆօնս ԺԳ. իմանալով որ նոյն օրը դատապարտեալ մը մահու պատժին պիտի ենթարկուի, իսկոյն շնորհեց անոր կեանքը՝ իր զաւկին ծնունդը տօնելու համար։ Սպանիոյ թագաւորը հեռագրով բոլոր վեհապետներուն ծանոյց թէ մանչ զաւակ մը ունեցած է։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

Օրանժի Պետութեան նախարարապետ Պ. Ֆիշէր, երկուշաբթի օրը, Խորհրդարանին հաղորդեց հարաւային Ափրիկէի Պետութեանց միացման համար նպաստաւոր ծրագիր մը։ Սըր Ճօն Ֆիշէր, հաւանելով հանդերձ այդ ծրագրին սկզբունքին, առաջարկեց որ այդ մասին հանձնաժողով մը չարուի։ Վիճաբանութեան շարունակութիւնը յետաձգուեցաւ։

—Թրանսվալի նախարարապետ Պօթա զօրավարը, երկուշաբթի օրը, Խորհրդարանին առաջարկեց քուէարկել այն օրակարգը որ ընդունուած է մաքսատանց և երկաթուղիներու գաղթային համաժողովին կողմէ՝ Հարաւային Ափրիկէի Պետութեանց միացմանը ի նպաստ։ Պօթա զօրավարը ակնարկութիւն ըրաւ այն աղքատութեան որ առաջ պիտի գայ, եթէ այդ միութիւնը տեղի չունենայ և յարեց թէ հարաւային Ափրիկէի գաղթավայրերը երկու բան միայն ունէին ընելիք. Ա. Մեկուսացումը և մերձակցութիւնը։ Բ. Գործակցութիւնը մեծ և բարգաւաճ հարաւային Ափրիկէի մը համար։

—Քափէյօյի Խորհրդարանը, երկուշաբթի օրը, նկատառութեան քուէէ առաւ հարաւային Ափրիկէի Պետութեանց միացմանը համար քիչ առենի մէջ, միութիւն մը որուն յետոյ կրնայ նաև հաւանիլ Ռօտէզիա։ Խորհրդարանը պատուիրակներ կարգեց՝ Քափէյօյի գաղթավայրը ներկայացնելու հարաւային Ափրիկէի ժողովին մէջ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՇՈՒԷՏ

Պերլինի լրագիրները կը ծանուցանեն թէ Գերմանիոյ կայսրը և կայսրուհին օգոստոսի առաջին կէսին Սթօքհոլմ պիտի երթան՝ փոխարինելու այն այցելութիւնը զոր Շուէտի թագաւորը ու թագուհին տուին Պերլինի արքունիքին։ Այս լուրը կը հաստատուի Սթօքհոլմէն ուղղուած հեռագրով մը՝ ծանուցանող թէ Շուէտի ծովեզերեայ նաւատորմիղը, Սթօքհոլմի նաւատորմիղը, և մարզարան-մարտանաւերը հրաման ստացած են գտնուիլ Սթօքհոլմի նաւահանգիստը՝ Վիլհէլմ կայսեր ժամանումին առեն։ Թորփիլանաւակները Գերմանիոյ կայս. զբօսանաւին պիտի ուղեկցին ժամանմանը ու մեկնումին առեն։ Ֆրանսայի նախագահին ալ միևնոյն ընդունելութիւնը պիտի ըլլայ։

ՇՈՒԷՏ ԵՒ ՆՈՐՎԷԿԻԱ

Մօրնինկ Բոստի Քրիստիանիայի թղթակիցը կը ծանուցանէ թէ Նորվէկիոյ պատերազմական նախարար Պ. Շդանկ տետրակ մը հրատարակեր է՝ իբրև անհրաժեշտ ցոյց տալով Կլոմէն գետակին ամրացումը, այն գետակը որուն համար, Քարլշդատի մէջ Շուէտի և Նորվէկիոյ միջև բանակցութիւն կատարուած պահուն, յայտարարուած էր թէ առանց ամրութեան պէտք է մնայ, որպէս զի Շուէտի մասին թշնամական հանգամանք չունենան Նորվէկիոյ կողմէ ձեռք առնուած զինուորական պաշտպանութեան միջոցները։ Պ. Շդանկի այս հրատարակութիւնը իրական կարեւորութիւն մը պիտի չունենար — քանի որ պատերազմական նախկին նախարարը Շուէտի եռանդուն հակառակորդներէն մէկը եղած է— եթէ հիմակուան պատերազմական նախարարը Պ. Լօվցօվ այդ տետրակին մէջ յառաջաբան մը գրած չըլլար, կատարելապէս հաւանութիւն յայտնելով Պ. Շդանկի հայեացքներուն։ Պաշտօնական այս նախաձեռնութեան պատիւ հարցապնդում մը տեղի ունեցաւ Նորվէկիոյ Խորհրդարանին մէջ, ուր բազմաթիւ անդամներ, փափաքող ըլլալով լաւ յարաբերութիւններ ունենալ Շուէտի հետ, անհամբեր պահանջեցին Պ. Լօվցօվի ընթացքին։ Պատերազմական նախարարը պատասխանեց թէ գրած յառաջաբանը իր անձնական կարծիքն էր զինուորական տեսակէտով և թէ միւս կողմէ նախարարութիւնը միաձայնութեամբ կը հաստատէր Նորվէկիոյ իրաւունքը՝ իր սահմանագլուխները ամրացնելու համար։ Առաջարկուած ամրութիւնները ճիշդ չէզոք գօտիին սահմաններուն վրայ պիտի գտնուին և բնականաբար պիտի չհակառակին Քարլշդատի հաշտութեան դաշնագրութեան տառին։ Խորհրդարանին վիճաբանութեանց շարունակութիւնը յետաձգուեցաւ, սակայն Նորվէկիոյ նախարարութեան տրամադրութիւնները խիստ աննպաստ տպաւորութիւն մը գործեցին Սթօքհոլմի մէջ, ուր կը յուսացուէր քիչ առենէն բոլորովին բարեկամական յարաբերութեան վերսկսիլ Նորվէկիոյ հետ։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՀԱՊԷՇԻՍՏԱՆ

Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարը Երեսփ. Ժողովին ներկայացուց երկու պայմանագրութիւններ՝ կնքուած Հապէշիստանի կայսեր հետ, Սոմալիի և Տանքալիի արեւմտեան սահմանագլուխները գծելու և Մէնելիքի երեք միլիոն Փր.ի հատուցում մը ընելու՝ պահանջուած երկիրները թողելու համար։ Նախարարական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Իտալիոյ կառավարութիւնը Հապէշիստանի վեհապետէն ձեռք բերած է ինչ որ անհրաժեշտ է՝ Պէնատիրի իտալական գաղթավայրին զարգացմանը համար։

ՃԱՊՈՆ ԵՒ ՔՈՐԷԱ

Ճափոնցիներուն և Քորէացիներու միջեւ կացութիւնը շատ ծգտեալ է։ Տարւոյս սկիզբները Քորէացիները մեղմացուցած էին ընդդիմութիւնը և լաւ ընդունելութիւն մը ըրած էին Ճափոնի ջանքերուն՝ ճամբաներու, երկաթուղիներու եւայլն շինութեան համար։ Սակայն ճաբոնական յարաճուն գաղթումը — օրական 200է աւելի Ճափոնցիներ Չէմուլբօ ցամաք կ'ելլեն—մտահոգութիւն կը պատճառէ Քորէացիներուն, որոնք կը տեսնեն թէ իրենց ստացուածքները իրենց ձեռքէն կ'ելլեն։ Մէկ քանի ամիսներէ ի վեր քորէացի ապստամբները նորէն երեւան ելած են, մանաւանդ հիւսիսային կողմերը ուր ճափոնական զինուորները տակաւին գացած չեն զանոնք հալածելու։ Վերջապէս Ճափոնցիները մեծամեծ դժուարութեանց հանդէպ կը գտնուին Քորէայի մէջ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՆ

Հեռագիրը, ինչպէս երէկ ծանոյց, Ֆրանսայի Ակադեմին հինգշաբթի օրուան նիստին մէջ վախճանեալ Պ. Պուասիէի տեղ մշտնջենական քարտուղար ընտրեց Պ. Թիւռօ Տանժէն։ Այդ պաշտօնին ընտրելիները բաւական բազմաթիւ էին, որոնց մէջ կային Պ. Պ. Ժիւլ Քլառդի, Ֆրէտէրիք Մասսօն, Հանրի Հուսէ և Կապրիէլ Հանոթօ։ Պ. Թիւռօ Տանժէն, պատմագէտ, ընտրուելու ամէնէն աւելի հաւանականութիւն ունէր, վասն զի այդ պաշտօնը փոխանորդաբար կը վարէր և տասներհինգ տարիէ ի վեր ալ անդամ է Ակադեմիին։ Պ. Թիւռօ Տանժէն ծնած է Բարիզի մէջ 1837 դեկտեմբեր 14ին։ Նախապէս պետական Խորհուրդին օգնական անդամ էր, բայց յետոյ հրաժարեցաւ՝ Բռռէսբոնտանի և Ֆռանսէի մէջ կաթոլիկ քաղաքականութեամբ զբաղելու համար։ Պատմագէտի իր ասպարէզը սկսաւ 1874ի և 1876ի հրատարակած երկու գործերով Ֆրանսայի կացութեան մասին. իսկ աւելի նշանաւոր եղաւ դարձեալ Ֆրանսայի նկատմամբ պատմական հրատարակութեամբ մը (1884-1892), որ առատ տեղեկութիւններ կը պարունակէր և լաւ դասակարգութիւն մը ու կորովի ոճ մը ունէր։ Ֆրանսայի Ակադեմիին մէջ կայսեր մրցանակին արժանացաւ իր այդ աշխատութեանը համար և 1893ին ալ անդամ ընտրուեցաւ Ակադեմիին։ Յետոյ Պ. Թիւռօ Տանժէն հրատարակեց զանազան գործեր՝ «Ռըլիժիան քաթոլիք ան Անկլըդէռ օ XIX սիէքլ» (1897-1903), «Լը Բոլոնեը է լէ Թուէթէ տը Վիէն Բառի գաբիթօլ (1871), «Լ'Էկլիզ է լ'էդա սու լա մօնարշի տը ժիւյէ» (1879) եայլն։ Պ. Տանժէն Պատուոյ Լէգէոնի սպայ է։ Ամուսնացած է Օր. Լուիզ Հէնրիքէի հետ։

ՕՐ. ՖԱԼԻԷՌԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսայի նախագահ Պ. Ֆալիէռի աղջիկը, ինչպէս հրատարակիրները ծանուցին, մօտերս պիտի ամուսնանայ նախագահութեան ընդհանուր քարտուղար Պ. Ժան Լանի հետ։ Ամուսնութիւնը տեղի պիտի ունենայ Պ. Ֆալիէռի Սքանտինավեան երկիրները ուղեւորելէ վերադարձին։ Նշանախօսութեան լուրը երկուշաբթի իրիկուն իմացուեցաւ քաղաքական շրջանակներուն մէջ՝ երկրագործական նախարար Պ. Ռիւօյի կողմէ դիւանագիտական մարմնոյն տրուած հացկերոյթի մը միջոցին։ Ֆալիէռ և Լան ընտանիքները քսաներհինգ տարիէ ի վեր բարեկամութեամբ կապուած են։ Պ. Ֆալիէռ նախարարապետ ու նախարարութեան և Ծերակոյտի ատենապետութեան պաշտօններուն մէջ միշտ իր քովը ունեցած է Պ. Լանը, որ Լօ-է-Կառօն նահանգէն է Պ. Ֆալիէռի պէս։

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Հօնկ-Քօնկէն կը հեռագրեն թէ Ցաւ գետակին ջուրերը եօթանասուն ոտք բարձրացած են։ Վուչ-Չէու քաղաքը ողողուած է։ Մարդու շատ մը արկածներ պատահած են։ Գետակին երկու եզերքները ծածկուած են բեկորներով։ Բնակիչները հարկադրուեր են տանիքներու վրայ ապաստանիլ։ Տարիքոտ և հիւանդ եղողներէն բազմաթիւ մահեր կը պատահին օդերու անբարեխառնութեան հետեւանքով։ Սի-Քեանկի ողողումները հանրային աղէտի մը համեմատութիւնները կ'առնեն։ Տօչինկ, Թաքինկ, Կուէչինկ և Զիօքինկ ջուրերու մէջ մնացած են. նաև Սամչուի կայարանը և մաքսատունները։ Հոն հազարաւոր մարդեր կ'աշխատին թումբեր շինելու համար։ Բրինձի արտերը վնասուած են. ահարկու սով մը մօտալուտ է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ, Վեհ. Սուլթանը կէսօրին նոյն մզկիթը գնաց փառաւոր հանդէսով և ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը Կայս. Պալատ վերադարձաւ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՉԸՆՈՒՑՈՒՄ.— «Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ, Պարսից դեսպան Էրֆա-իտ-Տէօվլէ Ճէնապը Էլչէֆ իշխան Միրզա Րիզա խան և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դեսպան Բալլավիչինի մարքիզը պատիւ ունեցան ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Ն. Կ. Վեհափառութեան։

ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐԸ.—Վեհ. Սուլթանը, ինչպէս յայտնի է, Իր հայրախնամ հոգածութեամբը, ամէն իրիկուն կը բարեհաճի անձամբ քննել Կայս. զինուորներուն համար պատրաստուած կերակուրներուն նմոյշները։ Երէկ իրիկուն ալ այդ քննութիւնը կատարած պահուն Ն. Կ. Վեհափառութիւնը տեսաւ թէ ծովային զինուորներուն վերաբերածները Կայս. բարձր հաճութեան համապատասխան չեն, ուստի բարեհաճեցաւ հրամայել որ Իր Կայս. հաճութեանը չհամապատասխանող այդ պարագան այլեւս չկրկնուի, կերակուրներուն խիստ լաւ կերպով պատրաստուելուն մեծ հոգ տարուի և ուշադրութիւն ըլլայ և հակառակ պարագային խիստ պատասխանատուութեան ու յանդիմանութեան ենթարկուին պաշտօնեաները։ Կայս. այս Իրատէն իսկոյն հաղորդուեցաւ պէտք եղած տեղերը։

ՀԻՃԱԶԻ ՀԱՄԻՏԻԷ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Վիեննայէն տաջի օրուան Թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ.— «Ֆրեմտենպլադ, խօսելով Կայս. այն Իրատէին վրայ, որով Հիճազի Համիտիէ երկաթուղիին բացումը Կայս. Գահակալութեան Տարեդարձին օրը պիտի կատարուի, կ'ըսէ թէ այդ պարագան նորէն ուշադրութեան առարկայ կ'ընէ այն վիթխարի գործը որ կատարելապէս պիտի աւարտի։ Հիճազի երկաթուղին մեծ պատիւ կը բերէ Թուրքիոյ. նաև ծանրաչափ մըն է ցոյց տալու օսմանեան մեծութիւնը և զօրութիւնը. այդ տեսակէտով հարկ է բուն իսկ իր արժանիքովը գնահատել այդ ձեռնարկը։ Ֆրեմտենպլադ դիտել կուտայ թէ 1700 քիլոմեդր երկայնութիւն ունեցող այդ երկաթուղին շինուած է առանց Եւրոպայի գիտութեանը և առանց օտար դրամատէրներու աջակցութեանը, այլ միայն բարեպաշտ իսլամներուն նուէրներովը և Օսմ. Կառավարութեան կողմէ վճարուած գումարներով։ Կ. Պոլսոյ մէջ ամէն միջոցներ ձեռք կ'առնուին Կայսրութեան ելմտական աղբիւրները զարգացնելու համար, նահանգներու գրեթէ անսպառելի հարստութիւններէն նոր հասոյթներ առաջ բերելով։ Պէտք է խոստովանիլ թէ Թուրքիա հսկայաքայլ կ'ընթանայ յառաջդիմութեան ճամբուն մէջ։ Կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ արեւմտեան երկիրներէն մէկ քանին ալ պիտի գերազանցէ։ Թուրքիոյ բարգաւաճումը արդիւնք է Վեհ. Սուլթանին Կայս. շնորհներուն։ Ն. Կ. Վեհափառութիւնը ամէն գործ կը յանձնէ ձեռնհասութիւն ունեցողին, որով Կայս. բաղձանքներու համաձայն գործող պետական պաշտօնեաները. Կայս. բարձր փափաքները իրենց առաջնորդ ունենալով, կ'աշխատին երկրին անսահման զարգացումին։ Վեհ. Սուլթանին իմաստութիւնը և բարձր ձիրքերը աշխարհի ծանօթ են, որով Կայս. երկիրները անշուշտ ամէն առեններ բարգաւաճումներ և զարգացումներ պիտի վայելեն։»

—Հիճազի երկաթուղիին վրայ հոյակապ մզկիթ մը շինելու համար դրկուած առողջապահական մարմինը, որ Կ. Պոլիս վերադարձաւ, որոշեր է այդ մզկիթը փոխանակ Մէտային-Սալիհի, կառուցանել Դէպուքի մէջ, որուն կլիման աւելի յարմար է։ Այդ յանձնաժողովը, Կ. Պոլիս գալու միջոցին, Իզմիր հանդիպելով Քլազօմէնի մզկիթոցն ալ աչքէ անցուցեր է։

—Զինուորական քննիչ յանձնաժողովին անդամ միւշիր Ապտուլլահ փաշա ու որդին Կայս. Թիկնապահ գնդապետ Իհսան պէյ, ինչպէս նաև միրլիվա Մուսթաֆա Բէքիմ փաշա, որոնք Կայս. Իրատէի մը համաձայն, ներկայ պիտի գտնուին Հիճազի Համիտիէ երկաթուղիէն Մէտինէի ճիւղին բացման հանդէսին, երէկ իրիկուն Պէյրութ ուղեւորեցան Պէզմը Ալեմ շոգենաւով։

ՍԱՔՍ-ՔՕՊՈՒՐԿ-ԿՕԹԱՅԻ դուքսը և դքսուհին, այսօր, Վառնայէն Կ. Պոլիս կը ժամանեն գերման դեսպանատան Լօրէլէյ պահականաւով։ Բերա Բէլէսի մէջ մասնաւոր յարկաբաժին մը պատրաստուած է, ուր պիտի իջեւանին դուքսը և դքսուհին։

ՖՈՆ ՏԸՐ ԿՈԼՑ ՓԱՇԱ ու Տիկինը, երէկ, Կայս. Պալատան հիւրանոցէն դիտեցին Սէլամլըքի արարողութիւնը և արժանացան Կայս. մեծարանաց։

ՍԱՆԱՍԱՐԱՆԻ գործառնութեանց իւրաքանչիւր 5000 դրուշէն ու կասարակէն առնուելիք տուրքը տասը փարա է, և ոչ թէ հարիւր փարա, ինչպէս երէկ ծանուցուեցաւ։ Միանգամայն որոշուած է այդ տուրքը հինգ փարայի զեղչել միայն Ելմտական ներկայ 1324 տարուան համար։ Սանասարանի միջնորդները, տաջի օրը, վարչական Խորհուրդին նախագահ Պ. Մարինոյի նախագահութեամբ գումարուեցան և այդ մասին խորհրդակցութիւններ կատարեցին։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Հաւանական կը նկատուի թէ Կ. Պոլսոյ անգլիական նոր դեսպան Սըր Կ. Լօութեր յուլիս 14/27ին հոս պիտի ժամանէ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ.— Իզմիրի մէջ անցեալ երեքշաբթի պատահած երկրաշարժի ցնցումներուն նկատմամբ առնուած նորագոյն լուրերու նայելով, երկու ժամուան մէջ երեք ցնցումներ զգացուեր են. առաջին անգամ թեթեւ սկսեր և յետոյ սաստկացեր է։ Ժամ 9ին և 10ին նորէն սաստիկ ցնցումներ զգացուեր են՝ հիւսիսային արեւելքէն դէպ ի հարաւային արեւմուտք։ Միանգամայն ստորերկրեայ որոտումներ և ռռոցներ լսուեր են։ Բուռն ցնցումները տասներկ երկվայրկեան տեւեր են. իսկ ամբողջութիւնը յիսուն երկվայրկեան։ Այտընի նահանգին զանազան մասերէն մինչեւ երէկ իրիկուն առնուած տեղեկութեանց նայելով, ցնցումները զգացուեր են Այտընի երկաթուղիին մինչեւ Տէվէլիքէօյ եղած մասը. նաև Գասապայի երկաթուղիին վրայ գտնուած Մանիսայի, Գըրգաղաճի մէջ և ուրիշ վայրեր, սակայն վնասակար հետեւանք մը չեն ունեցած։

ՆՈՐ ԲԵՐՔԸ.— Սուրիոյ կողմերէն, անցեալ երկուշաբթի, նոր տարուան բերքերէն ցորեն առաքուեր է Իզմիր։ Այտընի նահանգին ներսերէն ալ նոր բերքէն ցորեն ժամանած է Իզմիր։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ.— Թօփանէ-Ամիրէի [?] հաշուակալ Հիւսէյին Հիւսնի պէյ որ հարիւր չորս տարի պաշտօնավարած ըլլալով, անցեալ տարի իր ամբողջ ամսաթոշակովը հանգստեան կոչուած էր, երէկ մեռաւ հարիւր քսանչորս տարեկան։ Յուղարկաւորութիւնը այսօր կատարուելով մարմինը Սկիւտար պիտի փոխադրուի։ Կայս. անձնական Արկղէն պիտի հատուցուի յուղարկաւորութեան ծախքը։

ՊՈԼՍՈՅ մաքսատան նոր շէնքերուն կառուցման առթիւ, ինչպէս ծանուցուեցաւ, կամուրջին գլուխէն և Սէպզեճիլէրէն մինչեւ Սիրքէճի տանող ճամբան տարբեր ձեւ մը պիտի վերածուի։ Կայս. Իրատէի մը համաձայն, քաղաքապետութեան կողմէ պիտի գնուին այդ տեղը գտնուած քանդուելիք խանութներ։ Սէպզէճիլէրէն և մաքսատան մթերանոցներուն ետեւէն մինչեւ Սիրքէճի պողոտայ մը պիտի բացուի։ Շոգեկառքի ճամբան գծուելով ապրանքները ուղղակի մաքսատուն տանելու համար հարկ եղած միջոցներ ձեռք պիտի առնուին և մթերանոցներն ալ տրուած որոշմանց համաձայն պիտի շինուին։

ՍԷԼԱՆԻԿԷՆ երէկ իրիկուն Կ. Պոլիս ժամանեց Գ. զօրաբանակին հրամանատարի նախորդ փոխանորդ Կայս. Թիկնապահ Ֆէրիգ Հասան փաշա, որ ուղղակի Կայս. Պալատ գնաց։

ՄԱԽՍՈՒՍԻ վարչութիւնը որոշեց աւելցնել կղզիներու և Այօթիսդեփանոսի երթեւեկող շոգենաւերու թիւը։

ՌՈՒՄԷԼԻՈՅ երկաթուղիին 1907 տարուան տեղեկագիրը հրատարակուեցաւ։ Նոյն երկաթուղիին բոլոր գիծերուն վրայ նոյն տարին 5,197,907 ուղեւորներ երթեւեկած են. մինչդեռ 1906ին այդ թիւն էր 5,298,483 Սիրքէճի-Այօթիսդեփանոսի գիծին վրայ 1906ին 4,246,696 ուղեւորներ փոխադրուած էին, մինչդեռ 1907ին այդ թիւը 4,026,852ի իջած է, սակայն ուրիշ գիծերու վրայ ուղեւորներու թիւը 121,538 աւելցած է։ Ուղեգինը 1906ին 5,883,203 ֆր. եղած է. իսկ 1907ին՝ 6,393,325։ Ապրանքներու քանակութիւնն ալ 1906ին 788,221 թօն է և 1907ին 816,601։ Արկղներուն փոխադրութիւնն ալ 34,292 թօնո պակաս եղած է 1907ին։ Ապրանքներու փոխադրութեան հասոյթը 8,851,779 ֆրանք է 1906ին և 1907ին 9,443,586 եղած է։ Ամբողջ հասոյթն է 1906ին 14,973,293 և 1907ին՝ 16,064,153 ֆր.։ Ծախքն է՝ 1906ին 6,037,366 և 1907ին՝ 6,740,189։ Այս տարի 30 ֆր. շահաբաժին պիտի տրուի՝ այսինքն երեք միլիոն ֆր. Պահեստի գումարը հասած է 16,672,613 ֆր.։

ՆԱՒԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾ.— Տասներեք առագաստանաւեր, որոնք փայտ բեռցած Սաքքրիայէն Կ. Պոլիս կուգային, Սեւ Ծովի մէջ չորեքշաբթի գիշեր փոթորիկէ բռնուելով, բաւական տառապելէ ետքը իրենց ապրանքները ծովը նետեր և հազիւ օրը մեծամեծ դժուարութիւններով Աղվէի նաւահանգիստը ապաստաներ են։ Մնացած երեքէն մէկը, կայմերը կոտրած ու առագաստները, պատռած, երէկ առտու Վօսփոր մտաւ, իսկ միւսներուն համար տեղեկութիւն չկայ։ Ուրիշ առագաստանաւ մը, փայտ բեռցած, Րումէլի Ֆէնէրի առջեւ ցամաք իյնալով խորտակուեցաւ։ Նաւապետը ու նաւաստները ազատուեցան։

— Սպարապետի Դիւան հաշուակալութեան ճիւղին պաշտօնեաներէն Հաֆըզ Խալիլ պէյ ու Ճէմալ պէյ, տաջի իրիկունը ժամ 9ին, Սիրքէճիէն մակոյկ մը նստած Ղալաթիոյ Մէհմէտ Ալի փաշա խանի քարափը ելլելու համար։ Մակոյկը երբ Ոսկեղջիւրի շոգենաւերուն նաւամատոյցին առջեւ ժամանեց, հովին և ալիքներուն սաստկութենէն շրջեցաւ, մէջը գտնուողները ծովը ինկան, սակայն անմիջական օգնութիւններով ազատուեցան։

ՊՈՅԱՃԸՔԷՕՅԻ մէջ վախճանեալ Մօղհար փաշայի որդւոյն Նէճմէտտին պէյի տունը ծառայող խոհարարի աշակերտ, 16 տարեկան Մէհմէտ, տաջի իրիկունը ծովեզերքը գտնուած միջոցին, հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով ծովը ինկաւ։ Ձկնորս Մէհմէտ և յետոյ խոհարար Մուսթաֆա ծովը նետուեցան զայն ազատելու համար, բայց չյաջողեցան։ Երեքը իրարու փաթթուած կը պտտէին, վերջապէս եզերքէն նետուած չուանով մը երեքն ալ ազատուեցան։

ՎԱՅՐԱԳ ՈՃԻՐ ՄԸ.— Անցեալ շաբաթ օր Կէվկիլիի մէջ վայրագ ոճիր մը գործուեցաւ։ Ախմլիա Բեքով անուն Պուլկար մը յանկարծ իր մօրը վրայ յարձակեցաւ և դաշոյնով մը երեք տեղէն վիրաւորելով սպաննեց զայն։ Բեքովի կինը ուզեց դաշոյնը խլել, սակայն աջ ձեռքին երեք մատերը կտրուեցան։ Ոճրագործը փողոց ելլելով սկսաւ փախչիլ և դէմը ելլողներէն չորս հոգի վիրաւորեց. յետոյ Բահթանցա անուն աղջկան մը վրայ յարձակելով զայն սպաննեց, սակայն այդ միջոցին ձերբակալուեցաւ ոստիկանութեան կողմէ։

ՍԻՐՔԷՃԻԻ եզերքը հուկիթի վաճառական Կավրիլի խանութին պահապանը Թաֆալ Խալիլ, ոստիկանութեան պահականոցը դիմելով, յայտարարեց թէ սնտուկը կոտրելով իր երեսուն ոսկին և իբրեւ աւանդ իրեն յանձնուած բեռնակիր Ալիէ 15 ոսկին ու Եուսուֆի 230 դրուշը գողցուած են։ Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւն կատարելով հաստատեց թէ դուրսէն գող մտած ըլլալու նշան մը չկայ։ Խալիլ հարցաքննուեցաւ. վրայէն 230 դրուշ և սենեակէն ալ չորս հովանոցներ գտնուեցան. ըսաւ թէ ատոնք Եուսուֆի կը վերաբերին, սակայն այս վերջինը բերուելով, ուրացաւ։ Եուսուֆի ընկերներուն սենեակները խուզարկուելով գտնուեցան թղթատարատան պատկանող շուան, պարկ, կնքամոմ եայլն, ընդամէնը յիսուն կտոր ապրանքներ. նաև համբիչ, ծխափող եայլն՝ կառախումբերու մէջ մոռցուած։ Եուսուֆ վակոն մաքրող է։ Երկաթուղիի Ընկերութեան երկրորդ Տօրէնին թէյի սպասն ալ նոյն տեղէն գտնուեցաւ։ Խալիլ ու Եուսուֆ և Աչըք ու Հիւսէյին անուն ուրիշ երկու անձեր ձերբակալուեցան։

ԱՆՈՒՇԱԴԻՐ ՄԱՅՐԵՐ.— Պոլիս, Աքսէրայ, ոստիկանութեան երկրորդ գոմիսէր Հասան Վասֆի էֆ.ի հինգ ամսուան մանչ զաւակը կախօրրանի մէջ գտնուած առեն, սկսաւ խաղալ չուանին հետ. չուանը վիզին փաթթուեցաւ և խեղճ տղեկը խեղդուեցաւ։ Սենեակին մէջ ոչ ոք կար. երբ անեցինները սենեակը մտան, տեսան թէ տղեկը մեռած է։

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈՅԹՆԵՐԸ
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՊԼՈՒԶՆԵՐ
ՔԱՇ-ՔՈՒՍՈՒԼԸՐՆԵՐ
ԿՏԱՒԻԷ ՔՕՍԹԻՒՄՆԵՐ
ԺԻՒՓԵՐ
ԵՒ ԺԻՒՓՕՆՆԵՐ
ԽԻՍՏ ԶԵՂՉՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐՈՎ
Կը ծախուին
ԹԻՐԻՆԿ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ
Ղ Ա Լ Ա Թ Ի Ա

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
ՔԻՄԻԱԳԷՏ Ք. ԷՖ. ՍԻՆԿՐՈՍ
ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԲԺՇԿ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ
ՔԻՄԻԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
Յ. ԷՖ. ՃԷԼԱԼԵԱՆ

Թիւ 15290

Կ. ՊՈԼԻՍ, 17|30 ապրիլ 1908

Տեարք Ժ. Բաբաեանօ և Ա. Սթէֆանիտի,

Արեւելեան Ընկերութեան յանձնած ՎԱՐԷՔԻՆԱ անուն նիւթը գիտական վերլուծումի ենթարկած ըլլալով կը վկայենք թէ ձեր հրահանգներուն համեմատ գործածուելու պարագային՝ ճերմակեղէնները ո՛չ կը մաշեցնէ եւ ոչ ալ կ'այրէ. ընդհակառակը ճերմակեղէնին օգտակար է և լուացքի վնասակար հետեւանքներէն զերծ կը պահէ։ ՎԱՐԷՔԻՆԱՆ հականեխիչ ուժ մըն ալ ունի։ Այս յատկութեանց պատճառաւ ՎԱՐԷՔԻՆԱ մեր կողմէ ջերմապէս կը յանձնարարուի հանրութեան։

Յ. Ս. ՃԷԼԱԼԵԱՆ Ս. Լ. ՍԻՆԿՐՈՍ

Վարէքինա % 75 խնայողութիւն մըն է ընտանիքներու համար։ Ամէն տեղ փնտռեցէ՛ք Վարէքինան, որուն սրուակը 5 դրուշ է։ Վարէքինայի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ ընդհանուր ներկայացուցիչներն են Պ. Պ. Ժ. Բաբաեանօ և Ա. Սթէֆանիտի, Ղալաթիա, Պողոսօ խան, Թիւ 7։ Թուրքիոյ համար պատուաւոր ներկայացուցիչ մը կը փնտռուի։ 15—12

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ այսօր կ'այցելէ Սպարապետ Բարձր. Րիզա փաշային։

*** Ն. Ամենապատուութիւն այս իրիկուն առաջնորդութեամբ Սկիւտարի Թաղ. Խորհուրդին, Գուզկունճուգ կ'երթայ և տեղւոյն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին իրիկուան «Ընկալ»ի արարողութիւններուն նախագահելէ յետոյ կը գիշերէ Տիգրան էֆ. Տէր-Ներսէսեանի բնակարանը և վաղը առտու կը պատարագէ։

ՎՐԱՍՏԱՆԻ Գուլկարաց էկզարք Տ. Նիկոնի մահուան առթիւ, Տեղապահ Սրբազանին հեռագրական հրամանին համաձայն, Թիֆլիզի Առաջնորդ Տ. Գարեգին եպս. Սաթունեանց, Ս. Էջմիածնի Միաբանութեան և Տեղապահին անունով ցաւակցութիւն յայտներ է էկզարքի փոխանորդ Տ. Կրիկորի եպիսկոպոսին։

ԹԻՖԼԻԶԻ Կոնսիստորիային անդամները, ինչպէս գրած էինք, ակէ առաջ ամբաստանուած էին թէ զեղծում գործած են՝ եկեղեցապատկան դրամներ իւրացնելով։ Սինոդը այս մասին քննութիւն մը պահանջած։ Երկրորդ անգամ ըլլալով կոնսիստորիային ամբաստանուած անդամներ…

ՄԱՀԱԶԴ

Լեւոն էֆ. Սեմերճեան, Տէր և Տիկին Երուանդ Տօւմեան և զաւակունք, Օր. Իսկուհի և Գաբրիէլ էֆ. Պչաքճեան, Տէր և Տիկին Օննիկ Թէրզեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Թադէոս Թէրզեան և զաւակունք, Գառնիկ էֆ. Ազարեան, Տէր և Տիկին Երուանդ Շիշմանեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Մարիցա Ալչըճեան և զաւակունք, ինչպէս նաև Սեմերճեան, Շիշմանեան, Գարագաշեան, Գրիգորեան, Տէմիրեան, Բիւչիւկեան և Տայեան ընտանիքները ամենադառն կսկիծով կը ծանուցանեն մահն իրենց որդւոյն, քեռորդւոյն և ազգականին՝ յուէտ ողբացեալ

Պ. ՎԱՀԷ ՍԵՄԵՐՃԵԱՆԻ

որ կորճ և տաժանելի հիւանդութեամբ ռանդեց իր հոգին ծաղիկ հասակին մէջ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 13, 26 Յունիս

Օսմ. Թանս. Միացեալ 4 %	Ք. կ. Օ. Ռ.		104 31
Ամենէն բարձր գին		»	— —
Ամենէն վար գին		»	— —
Բանքի Երկաթուղի գոց		Ֆր.	178 7/8
Ամենէն բարձր գին		»	— —
Ամենէն վար գին		»	— —

ԲԱՑՈՒՄ 14, 27 Յունիս

Օսմ. Թանս. Միացեալ 4 %	Ք. կ. Օ. Ռ.		104 34
» » »	ժամը 5ին Ք. կ.	»	104 34
Բանքի Երկաթուղի		Ֆր.	179 1/8
» »	ժամը 5ին	»	179 —
Թարափ Կ. Պոլսոյ		»	434 —
Անատ. Երկթ. Պարտթ.	Ա. շարք Ք. կ.	»	519 —
» » »	Բ. շարք Ք. կ.	»	517 —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 26 Յունիս

Միացեալ Օսմ. պարտք.	բաց. Ռ. Ռ.		96 25
	գոց. Ք. կ.	»	96 27
Բանքի Երկաթուղի		Ֆր.	179 75
Թրանսվալ		»	54 —
Օսմ. Կայս. Պանքա		»	723 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Ք. կ.	»	453 —
Պոլիս Քարա Այտըն		»	466 —
Օսմ. Մաքսատուն		»	501 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	Ք. կ.	»	94 15
Քրէտի Լիոնէ		»	1166 —
Ռուսական 5 %	Ք. կ.	»	98 20
Իտալական Ռանթ		»	104 75
Սպանիական արտաքին		»	96 75
Չէք Լոնտոնի վրայ		»	25 125
Դրամագլուխ Ֆրանս. Պանքայի		»	2 75

PURGEN

ԲԻՒՐԺԷՆ

ԻՏԷԱԼ ՆՈՐ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ

ԲԻՒՐԺԷՆ լաւագոյն, ամենէն հաճելի և ազդեցիկ մաքրողականն է։ Իր ազանչելի բոյրով շնոքը շաքարեղէնի մը կը նմանի։ Մեծ քանակութեամբ առնուած պարագային իսկ անվնաս է և խիթ չի պատճառեր։ ԲԻՒՐԺԷՆ թէ՛ մեծերու և թէ փոքրերու կողմէ հաճոյքով կը գործածուի։ Ապահով կերպով կը բուժէ պնդութիւնը, արիւներութիւնը, արեան համախոնումը, գիրութիւնը, եայլն եայլն։

Պահանջել բնագաւիտ տուփը։

Կը ծախուի գլխաւոր դեղավաճառատանց և դեղարաններու մէջ։

Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար
ԺԱՔ ԻՆՍԵԼՊԵՐԿ

Պոլիս, Քիւչիւք Ապտուլ էֆ. խան, թիւ 6 50—30

O. ԼՈՌԻՎԱՐ

ՉԱՆԱՉԱՆ ԸՆՏԻՐ ԱՊՐԱՆԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Թիւ 194, Կալաթա Սէրայի Կայս. Լիսէի դիմացը

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Յունիս 9/24 երկուշաբթի օրէն սկսեալ միայն մէկ ամսուան համար, Վաճառատանս մէջ գտնուած ապրանքները չափազանց աժան գիներով սկսած ենք ծախել՝ դրամական հետեւեալ ցանկին համեմատ.—

Օսմանեան ոսկին	120	ղրուշի	հաշուով
Անգլիական »	132	»	»
Ֆրանսական »	105	»	»
Մէճիտիէ	22	»	»

Սոյն Վաճառատան մէջ կը գտնուին ամէն տեսակ մետաքսեայ և բրդէ կերպասներ, ասեղնագործներ, հովանոցներ, ձեռնոցներ, ճերմակեղէններ և զանազան ընտիր ապրանքներ։ 13—3

ԱՌԻԹԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 95 —

ՊՕԼ ՄԱՐԿՐԻԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԵՐԿՈՒ ՑՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

ԻԴ.

ՍՕՖԻ ԼՈՒՌ ԿԸ ՄՆԱՅ
ԵՒ ՄԻՍ ՀԱԼԼԱՄ ԿԸ ԽՕՍԻ

—Զօրագօնդերու բերուելով ծառայութիւն մը մատուցի մարքիզին. կ'ուզեմ ուրիշ ծառայութիւն մըն ալ ձեզի մատուցանել։ Բնաւ մտահոգ չէ՛ք եղած անհետացած նամակի մը ու հեռագրի մը մասին։ Բարեբաստիկ դիպուածի մը շնորհիւ կրցի ձեռքէն առնել — իմ արհեստս է արդէն — այն անարժան կնոջ, որ կ'ուզէր ձեր ամուսնոյն նախանձը գրգռել ու ծախել զանոնք։

Տիկին տը Մօրայլի գեղեցիկ դէմքին վրայ սոսկալի շփոթութիւն մը և անհրակարգելի տարտամ մը ի յայտ եկան։ Իր հոգւոյն բովանդակ տանջանքը այդպէս կը պարզուէր տառապանքի մը աչքէն։ Ռոճճէրս ալ զգաց այդպէս ըլլալը։

— Այդ կինը ձեզ կորսնցնել մտածել կ'ուզէր, ըսաւ ամերիկացի ոստիկանը։ Գիտէ՞ք յաջողէ՞ր այդ բանին մէջ։ Ձեզ գիտեմ։ Բայց Պարոն տը Մօրայլ չատ կը փափաքէր այդ թուղթերը ձեռք անցընել։ Ուստի աւելի ձեզի կը պատկանին քան թէ իրեն, հակառակ ձեր ամուսնոյն անձնուէր բարեկամը ըլլալուն, ինծի այնպէս թուեցաւ որ պարկեշտ մարդու պաշտպանութեան պէտք չէ այդ մասին վարանման մտնէր զիս։

Ռոճճէրս իր թղթապանակէն դուրս հանեց նամակն ու հեռագիրը, ըսելով.

—Տիկին, ձեզի կը յանձնեմ զանոնք, և կը համարձակիմ խորհուրդ տալու որ անմիջապէս բնաջնջէք։

— Իրաւունք ունիք, պատասխանեց մարքիզուհին տնէցած և աչքերը յառած այդ թուղթերուն վրայ։ Ա՜հ, պարոն, կարեկից գտնուեցէ՛ք իմ խոնարհութեանս հանդէպ, որովհետեւ ամ չունիմ երախտագիտութիւնս յայտնելու։

—Տիկի՛ն, բան մ՛ ըսէք ինծի և չուտ մը այրեցէ՛ք այդ թուղթերը։

Դողահար ձեռքերով ու ցաւագին խելայեղութեամբ մը՝ Տիկին տը Մօրայլ լուցկի մը բռնկցուց և կնքամոմ մը վառեց, զոր նամակները կնքելու համար կը գործածէր։ Պլորուած թուղթերը անոնց մոխրացուց և բոցավառելէն յետոյ վառարանին մէջ նետեց։ Դեռ նոր այրած ու սեւ մոխիրի վերածուած էին թուղթերը, երբ աղմուկ մը լսուեցաւ նախասենեակին մէջ։ Սօֆի այլայլած դէմքով մը ներս մտաւ։

— Տիկի՛ն, պարոն մարքիզը իր յարկաբաժինը կը հասնի։

Մարքիզուհին, ամերիկացի ոստիկանին երեսը նայելով, ըսաւ.

— Շնորհակալ եմ, պարոն։

Ռոճճէրս յարգանքով համբուրեց մարքիզուհիին ձեռքը և դուրս ելաւ, մինչ մարքիզուհին իր ամուսնոյն սենեակը կը խուժէր շնչասպառ։ Բայց դրան սեմին վրայ, հաճեթան խոնարհութիւն մը ընելով կեցուց մանկամարդ կինը։

— Պարոն մարքիզը հիմա Տօքթ. Բրիւքսի և իր օգնական Տօքթ. Սաֆբուայի կողմէ կը դարմանուի։ Պարոն մարքիզը կանխատեսելով Տիկին մարքիզուհիին հոգածութիւնը, շնորհակալութիւն կը յայտնէ։ Պարոն մարքիզը կը խնդրէ մինչեւ այն ատեն սպասել, երբ ներկայանալի վիճակ մը ունենայ և կարենայ տիկին մարքիզուհիին այցելութիւնը ընդունիլ։

Օսօր ալ եւս չպնդեց։ Չատ լաւ կը ճանչնար իր ամուսինը։ Ո և է մտերմական կապ չկար երկուքին միջեւ, քանի որ օտարականներու պէս կ'ապրէին իրարու հետ։ Զարմանալու բան մը չկար ասոր մէջ. մարքիզը, վիրաւորուած մարդու պչրանքով, այն ատեն միայն կ'ուզէր ընդունիլ կինը, երբ վիրադարմանումը աւարտէր և սենեակը կարգի դրուէր, այն սենեակը ուր բնաւ ոտք չէր կոխեր մարքիզուհին։ Մօտակայ սենեակին մէջ սպասեց, որ ծխարան-ամառնոցարան էր։

—Տօքթ. Բրիւքսի ըսէ՛ք որ լաւ ըներ ինծի, դուրս ելլելուն պէս։

Քիչ յետոյ դուռը կէս մը բացուեցաւ և նշանաւոր բժիշկին խոշոր դէմքը, կարճ քիթը և ոսկի ակնոցներուն տակ փայլող սուր աչքերը տեսնուեցան։ Վարդապետական շնչու մը ու յարգանքոտ երեւոյթ մը ունէր։ Տիկին տը Մօրայլ բնազդական կասկածաւորութիւն մը կը տածէր այդ բժիշկին հանդէպ, առանց գիտնալու թէ ինչո՛ւ։ Չէր կրնար դատել զանի իբր բժիշկ, բայց իբր մարդ չէր սիրեր։ Անոր հարբուխ եղած ըլլալով՝ այդ բժիշկը կանչուած էր։ Մարքիզուհին խորշանք մը զգացած էր ի տես այդ մարդուն, որ զաւկին կուրծքին փակցուած էր իր խաչով գլուխը։ Բնաւ չէր փարատած այդ վրդովիչ տպաւորութիւնը, մանաւանդ որ օրին մէկը, Տօքթ. Բրիւքս երկարօրէն շօշափած էր մարքիզուհիին պարանոցը և կակուղ դաստակը, բուռն տենդի մը ենթակայ ըլլալուն պատճառաւ։ Ամէն աչքառու անձնաւորութեան պէս՝ Տօքթ. Բրիւքսի վրայ ալ բաներ մը կը զրուցէին. աննպաստ գաղափար մը կազմուած էր իր վրայ։ Կ'ըսէին թէ ան չափազանց կը սիրէր դրամը, թէ անյաջող գործողութիւններէ յետոյ դատ բացած էր յաճախորդներու դէմ, զան չկլլալով կանխաւ սահուած խոշոր գումարներէն։ Բայց օտարան ամէնէն համբաւաւոր բժիշկն էր և ատիկա կը բաւէր ամէնուն բերանը գոցելու։

Տօքթ. Բրիւքս իր պղտոր և սուր նայուածքով պաշարեց Տիկին տը Մօրայլը. յետոյ ցած ու տկար ձայնով մը ըսաւ, որ եզական տպաւորութիւն մը կը ձգէր.

— Տիկի՛ն, ձեր ամուսինը մեծ փորձանքէ մը ազատած է։ Բարեբախտաբար գանկը հաստատուն է. եթէ ուրիշ մը ըլլար՝ գանկը պիտի ջախջախուէր այդ հարուածէն և գլխուն վրայ անպիտի գործողութիւն մը ընելու պիտի հարկադրուէինք, որուն ելքը անստոյգ է միշտ։ Մէկ խօսքով՝ ցնցումը զօրաւոր եղած է, բայց եթէ կնճռոտութիւններ առաջ չգան, մարքիզը պիտի ազատի։

—Բայց կ'ըսեն թէ մէկ անդամը խարտակուած է, ըսաւ մարքիզուհին։

—Այո՛, պատասխանեց Տօքթ. Բրիւքս անփութօրէն, իբր թէ անկարեւոր բան մը ըլլար։ Ձիտոսը կոտրած է... Տեղը պիտի դնենք... Շատ ցաւ կը զգայ...

Այս խօսքերը ըրած միջոցին Պ. Բրիւքս կը ժպտէր, իբր թէ աշխարհի ամէնէն հաճոյալի բանին վրայ դատեր խնդիրը։

—Քանի մը շաբաթ հանգիստ պիտի ընէ զաւէ գործիքի մը մէջ։ Իմ աշակերտներէս մէկը պիտի դրկեմ, որ դարմանումին պիտի հսկէ։ Այո՛, շատ երջանիկ ենք։

— Չե՛մ կրնար տեսնել զինքը։

— Այս պահուս իր քով բժիշկներ միայն տեսնել կ'ուզէ... Իրաւունք ալ ունի... Սիրելի տիկին, գունատած էք և կը դողաք։ Ջիղերը — ձեր սեռին հիւանդութեան հետեւանքը — խոյոն յաղթող կը հանդիսանան։ Անօգուտ պիտի ըլլար մտավախ հակազդեցութիւններ առաջ բերել հիւանդին վրայ, մանաւանդ որ տենդ ունի, և եթէ քիչ մը զառանցէ այս գիշեր, բնաւ չպիտի զարմանամ։ Զգացէ՛ք որ երբ երկու մարդ առաւել իրեն պէս այրերու մէջ ենք, որովհետեւ մենք այրերս վարժուած ենք տառապելու, սիրելի տիկին։ Անոր մէջ կ'ապրինք, ինչպէս զինուորը ճակատամարտին մէջ, յայտարարեց Տօքթ. Բրիւքս ուսուցչիկ շեշտով։ Ձեզ ապահովցնելու համար քսեմ թէ անմիջական մտահոգութիւն մը չեմ զգար հիւանդի մասին, յորեց աչքթէօրը անպիտի հեղինակաւոր շեշտով մը որ կարծես թէ ո՛չ միայն մարքիզին ապաքինութիւնը, այլ և ամբողջ մարդկութեան ճակատագիրը իրմէ կախուած ունէր։

(Շարունակելի)

ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ
Նէօշադէլի Դիտարանին. 1903

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀՌՉԱԿ ՎԱՅԵԼՈՂ

միակ ժամացոյցը իր Նրբախնամ յօրինուածքին, իր բարեձեւութեան, իր տոկունութեան և իր բարձր ճշդութեան համար, յատկութիւններ՝ որոնք բոլոր Արեւելեան հանգէսներու մէջ իբրեւ արժանաւորուած են զայն ամենաբարձր վարձատրութեանց, և որոնց համար կարելի է միշտ զայն յանձնարարել և երաշխաւորել։ Իրբեւ կատարելագործութեան վերջին բառը՝ ժամագործական ճարտարարուեստին արդի կոչուածին մէջ, ԶԷՆԻԹ լիովին կ'արդարացնէ իրեն ընծայուած անունը։

ԶԷՆԻԹ

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ ՓԱՐԻԶ, 1900

ԱՄԷՆ ՄԵՏԱՂԷ ԵՒ ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդհ. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար

Գ. ՍԱՐԳԻՍՕՖ ԵՒ ԸՆԿ.

Մեծ Վաճառատուն ժամացոյցներու, շղթաներու եւ զարդեղէններու
ԹԻՒ 16 — ՄՈՒՀԱՃԷ ՓԱԶԱՐԻ — ԹԻՒ 16
Օսմանեան Պանքի հաստատութեան դիմացը
Կ. ՊՕԼԻՍ

ԱՐՏԱՔՈՅ ՄՐՑՄԱՆ
Անդամ Ժիւրիի, Միլան. 1906

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՕԹ.— Քիչ մը վերը բացատրեցինք «Զէնիթ» ժամացոյցին անմխսելի երրեակ առաւելութիւնները, այսինքն Նրբախնամ յօրինուածք, տոկունութիւն եւ բարձր ճշդութիւն. Այս երեք յատկութիւններէն զուրկ «Զէնիթ» ժամացոյց մը՝ եթէ յաճախորդի մը կողմէ վերադարձուի մեզի՝ պատրաստ ենք անմիջապէս փոխարկել։ Գնորդները բացարձակօրէն կը վստահացնենք թէ «Զէնիթ» ժամացոյցները կրնան մրցիլ ամենէն նիշդ բանող ժամացոյցներուն հետ եւ նոյն իսկ կը գերազանցեն զանոնք, օրուան մէջ վայրկեան մը իսկ տարբերութիւն ցոյց չտալով։

ԻԼԱՆ
Զրրաաբ Պանգարընեան

Զըրրաաթ Պանքասը բիրինճօոճինին 1324 սէնէսի Թէնզիլինէ մախսուս օլարագ մէվզուի թէտավիւլէ չըգարըլաճագ օլան թագսիթլի ախէթլէրին սըրինրի բարչալարընըն միւսապէգի մուրիւր իթտիյի հիւրէթլէ թէմսուզ, աղուսթոս, էյլիւլ վէ թէշրինի էվվէլ այլարընտա իգրա թուլունաճագ գէշիտէլէրէ ախտ իգինճի բարչալար մէվզուի Փիրունթէ չըգարըլաճագ. Զըրրաաթ Պանգասը խասըէի մէրքէզիյէսի իլէ գէօրիւլէճէգի բիւաագօ չիւզնէօրինտէ վէ պիլումում սարաֆ տիւքքեանլարընտա աթըլմագտա պուլունմագտա տըր. միւսապէգի մուրիւր իտդին սալիֆիւզզիքր պիրինճի թագսիթ բարչալարընըն թէմսուզ գէշիտէսինտէն լէտգալը իւչ կիւն էվվէլինէ գատար իգինճի բարչալարը իլէ միւպատէլէսի մուգթազի օլուպ պու միւպատէլէ գարչընտա միւրաճաաթ էտէճէք պիլէթլէրին թէտավիւլ իթմէյէնլէրին հագգը սագիթ օլաճագընտան համիլ օլտուգլարը պիրինճի թագսիթ բարչալարընը իգինճի բարչալարըլէ թէպտիլ էթմէք իւթէյէնլէրին չիմտիտէն ալըճըլարը մահալլէրէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի լազըմ կէլիր.

Շէհրը թէմսուզըն իւչ կիւն էվվէլ միւրաճաաթ էտուպ պիլէթլէրինի տէյիշթիրմէք իթթէյէնլէրէ պիլէթլէր փիաաթը մէվզուլէրի իլէ եանի նըգգալար աճգուս 19 գըրուշ հիսաապը իլէ 36 վէ բուչուգ 18 վէ սիւմինլէր 9 գըրուշա աթըլսու միւպատէլէ մէզգիւրէ գարչընտա միւրաճաաթ իթմէյէնլէրին վէ խալօս նէթլէբինտէ պիրինճի բարչա օլմայարագ միւհէթաէտէն իգինճի բարչաը իւթիրա իթմէք իւթէյէնլէրին պիրինճի բարչանըն պէտէլինի տամի վէրմէլէրի եանի նըգգլար իչիւն 72 վէ բուչուգ իչիւն 36 վէ սիւմինլէր իչիւն 18 գըրուշ թէտիէ իլէմէլէրի իգձայ էտէր թագսիթ պիլէթլէրին փիաաթը տէյիշմէյէճէգ էվվէլքի կիպի թամ պիլէթլէր իլէ վէ նըգգլար իլէ վէ բուչուգ եարըմ վէ սիւմինլէր չարէյէգ օսմանլը լիրաասընտա աթըլմագտա տըր.
5—1

Ֆի 12 Հազիրան 324

ԱՄԷՐ ԲԻՔՕՆ

Ամենաբարձր գնահատումներու արժանացած զանազան արուեստահանդէսներու մէջ։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ՝ Պօն, Ալժէրի, Մարսիլիա, Ռուան, Փորթօ, Բարիզ, Լըվալուա-Բէրրէ

ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ՝ Ֆիլիփվիլ, Ալժէ, Օրան, Լիոն, Սէթ, Տիժօն, Պարսելոնա, Ժընէվ.

ԱՄԷՐ ԲԻՔՕՆԸ, ամենէն չատ քինքինա պարունակող սա կազդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ալժէրիական հողի յատուկ տունկերով։ Իր կազմիչ ու հակատենդային յատկութիւններուն համար է որ կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը։ Առտուն անօթի փորանց կամ ճաշէն առաջ առնուած ատեն՝ բարեբար ազդեցութիւն մը կ'ունենայ։ Այդ ըմպելին շնորհիւ՝ մարդուս սպառած ուժերը կը վերանորոգուին եւ տենդէ զերծ կը մնայ։

Ծանօթ. — Անխիղճ մրցակ մեր վաճառողներու կեղծած ըլլալնուն, Ամէր Բիքոն պատուող մեր բոլոր յաճախորդներուն խորհուրդ կուտանք առաջնակարգ տուներու միայն դիմել, որպէս զի կեղծերը չառնեն. պէտք է պահանջեն որ շիշերը Ինիօն տէ Ֆապրիքանի դրոշմը կրեն։

Միակ Ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ մէջ
Պ. Լ. ԲԱՐՄԱ.

Պ. Պ.

Ա. Ռէգքիա	Ղալաթիա
Եգօնոմիք Գոօբէրաթիվ	Ղալ., Բերա, Պոլիս եւ Գատըգիւղ
Բարատօբուլօ եւ Մէլէթիատիս	Ղալաթիա
Ժ. Սթավրօբուլօ	»
Սթավրօբուլօ Եղբարք	»
Քօթթաքի Եղբարք	»
Թէպէրօղլու և Ընկ.	»
Ժան Ք. Տէսիլլաս	»
Վէնեան Գասապեան (դեղվճ.)	Պոլիս
Մէհմէտ Քեազիմ	»
Թ. Լինօ	»
Պ. Սէֆէրեան	»
Ժ. Վօնթիզիլանօս եւ Ընկ.	»
Էմիլ Լաննըսան	Բերա
Տէմէթրաքօբուլօ եղբ. ք եւ Ընկ.	»
Թ. Սաւրէնեան Բերա. Կ. Պոլիս, Ղալաթիա	
Սօսիէթէ տէ Բրօտուիքթէօր տը Ֆրանս	Բերա

ևւլն ևւլն ևւլն. 50—20

ՏՕՔԹ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ

կանանց եւ առանց ծննդամիզական եւ առաւբին հիւանդութեանց, ի մասնաւորի զաղիական ու ջերմամիզական ախտերու։

Տօքթ. Ուղուրլեան որ երկար տարիներէ ի վեր նշանաւոր հիւանդանոցներու մէջ կ'աշխատէր, այս անգամ իր ընդդըրկած ճիւղին մէջ ալ աւելի հմտութիւն և փորձառութիւն ստացած՝ գիտութեան նորանոր և դիւրաբոյժ մեթոտներու համաձայն կը դարմանէ իրեն դիմող հիւանդները։ Ըսել աւելորդ կը համարինք թէ հիւանդները իրենց առաջին այցելութենէն իսկ խիստ գոհ և յուսադրեալ պիտի մեկնին Ուղուրլեան էֆ.ի նրբագին և հաճոյալ խնամքներուն շնորհիւ։ Ունի մասնաւոր դարմանատուն մը՝ Սիրքէճի Թրամվայ ծառեխիւին վրայ «Ֆէպիւս» լուսանկարչատան մէջ։

Հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 1-3 (Ը. Թ.) Բերա՝ Թագսիմ Ուղուրլեան դեղարանը, իսկ ժամը 4-11 իր դարմանատունը։ 20—15

Կարօտ հիւանդները միշտ ձրի

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ. — Շիրքէթի Խայրիէի Վարչութիւնը նաւադիւրդի կը դնէ 600 եղեւինէ տախտակ (փիլիօզ)։ Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ նոյն նաւադիւրդին, պարտին Ընկերութեան Վարչական Խորհուրդին ներկայանալ հինգշաբթի և երկուշաբթի օրերը, ժամը 6էն 9, երաշխաւորութեան գումարով։
Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս, 4 յունիս 1908 10—7

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ.—Օսմ. Կայս. Պանքայի Բաժնետէրերուն Ընդհ. Ժողովը, յունիս 24ին Լոնտոնի մէջ գումարուած, որոշած է %ին 9 չահաբաժին տալ 1907 տարւոյ համար։ Թիւ 50 կտրօնին փոխարէն, յառաջիկայ յուլիս 1էն սկսեալ, այդ վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքային կողմէ, Լոնտոն՝ 18 շիլին, Բարիզ՝ 22.50 ֆրանք, Կ. Պոլիս և իր մասնաճիւղերուն մէջ՝ 22 50 ֆրանք, Բարիզի վրայ քաշուած փոխանակագրի օրուան գնով։

Կ. Պոլիս, 26 յունիս 1908 5—1

Ազդ.— Մաքսային 5% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1902 յուլիսին աւարտող նոյն պարտաթուղթերուն թիւ 32 կտրօնները եթէ մինչեւ յառաջիկայ 1908 յունիս 30/13 յուլիս չներկայացուին՝ վճարուելու համար, ջնջուած պիտի համարուին։

Ազդ.— 1896ի 5% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1902 յուլիսին աւարտող նոյն պարտաթուղթերուն թիւ 12 կտրօնները եթէ չներկայացուին՝ վճարուելու համար, ջնջուած պիտի համարուին։ 10—4

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— 1881 դեկտ. 8/20 թուակիր Կայս. հրամանագրին Ե. և ԺԳ. յօդուածներու տրամադրութեան և 1903 սեպտ. 1/14 թուակիր յաւելուածական հրամանագրին տրամադրութեան համաձայն, Բուլկէրի երկաթուղիի հետեւեալ թիւերը 165,592, 262,178, 446,317, 271,549, որոնք 1878 օգոստոս 1ի վիճակահանութեան մէջ պարգեւ չահած և տակաւին չեն ներկայացուած գանձուելու համար, յառաջիկայ 1908 օգոստոս 1ին ջնջուած պիտի համարուին։ 9—4

Կ. Պոլիս 1 յունիս 1908

Ազդ.— 1881 դեկտ. 8/20ի Կայս. հրամանագրին 5րդ հատուածին Ե. յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, օսմ. Թանվէքթի փոխառութեան պարտաթուղթերուն թիւ 38 կտրօնները, որոնց պայմանաժամը 1902 սեպտ. 1/14ին կ'աւարտի, եթէ մինչեւ յառաջիկայ 1908 սեպտ. 1/14 չգանձուին, Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի մնան։

Կ. Պոլիս 1 յունիս 1908

Ազդ.— 1890 ապրիլ 15/27ի Կայս. հրամանագրին ԺԴ. յօդուածին համաձայն, 1890ի 4% Բրէօրիթէ փոխառութեան պարտաթուղթերուն թիւ 24 կտրօնները, որոնց պայմանաժամը կ'աւարտի 1902 սեպտ. 1/14ին, եթէ մինչեւ 1908 սեպտ. 1/14 չգանձուին, Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի մնան։ 10—4

Կ. Պոլիս 1 յունիս 1908

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Ազդ.— Թէղեալ Հաստիճներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Սկիւտարի և Գատըգիւղի օդային կազի Օսմ. Կայս. Ընկերութեան սա արժեթուղթերուն համար.—Ա. 14962 առանձնաշնորհեալ բաժնեթուղթերը, առանց արժէքի որոշման, Բ. 12000 սովորական բաժնեթուղթեր, առանց արժէքի որոշման, և Գ. 12215 պարտաթուղթերը՝ իւրաքանչիւրը 100 ֆրանքնոց, դրոշմատուրք վճարուած ըլլալով, արժեթուղթի տէրերը կրնան ներկայանալ Ղալաթիա, դրոշմաթուղթի գրասենեակը, ուր կանոնական գործողութիւնները պիտի կատարուին առանց ո և է ծախքի։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

10/23 Յունիս 1908 3—2

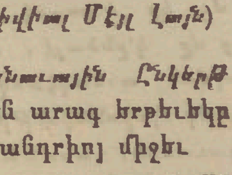

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերթ
Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Իսմայիլիա շոգենաւը նաւապետ Անտէրլի, կիրակի, 28 յունիս 1908 (Ը. Ե.) կէս օրին ետք ժամը 2ին, Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամնէ, իսկ երեքշաբթի 30 յունիս 1908 (Ը. Ե.) կէսօրէ ետքը ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէա։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Ասուան շոգենաւը, նաւապետ Վոշաքօֆ, յուլիս 4ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլէ Իզմիր, Սագըզ, Հաւըրա, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սայտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլը խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.

Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՄՇԱՄՈՒԱՄ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Յուն. 29ին, Իմէրէթի, Սեւ ծովէն	
Յուլ. 6ին, Ժօնի, Մարսիլիայէն	
Յուլ. 13ին, Ֆրիժի, Սեւ ծովէն	

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Յուն. 24ին, Ֆրիժի, Զօնկուլտաք, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք	
Յուն. 30ին, Իմէրէթի, Մուտանիա եւ Մարսիլիա։	
Յուլ. 8ին, Ժօնի, Սեւ Ծով։	
Յուլ. 14ին, Ֆրիժի, Մուտանիա եւ Մարսիլիա։	

Ա. կարգ	Բարիզի համար	200	ֆր.
» »	Մարսիլիայ »	160	»
Բ »	Բարիզի »	150	»
» »	Մարսիլիայ »	120	»

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։ Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։

15 50—49 Թ. ՈՒԸՍՈՒԼ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (183)

ԺԱՔ ԳՐԻԷՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՄԷՆԷՆ ՀԶՕՐԸ

Ե.

Տագնապի այդ պահերուն, Մարթ տոհէութեան կը բաղձար։ Անտարակոյս, մահուան վրայ կը մտածէր, որ վախճանն է բոլոր ցաւերուն. նաեւ անձնասպանութեան վրայ, որ գերագոյն ապաւէնն է անօգնական ճակատագրէն անդուլ հալածուած մարդոց։ Օրիորդ Ծուլիա կասկած ըլլալով Մարթի մտքին մէջ ծփացող մտածումները, Պ. Բրէյֆօնի յայտնած էր իր վախերը, որոնք իրական էին։

—Այս առաւօտէն ի վեր բառ մը չէ ելած բերնէն, ըսաւ Ծուլիա, խօսքը երիտասարդին ուղղելով։ Երկու օրէ ի վեր բերանը բան մը չէ դրած։ Պարոն, չատ մտահոգ եմ։ Եթէ այսպէս չարունակէ, չեմ համարձակիր կանխատեսելու թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ վերջը։

—Օրիորդ Մարթ ծնողք չունի Բարիզի մէջ։

—Ո՛չ, պարոն։ Արդէն որբ է եւ աշխարհի մէջ մինակ պիտի մնար, եթէ ես չըլլայի։

—Անշուշտ իր բարեկամուհին էք։

—Այո՛, պարո՛ն, օրիորդին նախկին վարժուհին եմ։

Պ. Բրէյֆօն գլուխը ցնցեց։ Իր տեսածներն ու լսածները չփոթութեան կը մատնէին զինքը։ Բնակարանին խեղճութիւնը մեծ զարմանք կը պատճառէր իրեն և Օր. Ծուլիայի խօսքերը կ'աւելցնէին իր տպաւորութիւնը։ Հարցաքննիչ դատաւորին աչքէն Մարթի տուած վկայութեան վերահասու ըլլալէն ի վեր փաստաբանը կը խորհէր թէ ի՛նչ կարգի կին մըն էր այդ աղջիկը, որ այնքան կարեւոր դեր մը կատարած էր իր վերակազմել փորձած ոճիրին մէջ։ Արդարեւ, Մարթի բնակարանէն քանի մը մէթր հեռու, Լիւսիէն բաժնուելով անկէ, զոհ կ'երթար ոճրագործութեան մը։ Աւելի նշանակալից մանրամասնութիւն մըն ալ կը ձեւացնէր ան պարագան թէ Մարթ չէր ուզեր յայտնել թէ ի՛նչպէս անցուցած էր այդ իրիկունը։ Միւս կողմէ՝ տեսներեւ էր թէ Ալպէր Մարիզ չատ բուռն սէր մը կը զգար Մարթի նկատմամբ, քանի որ պատրաստ էր կեանքը զոհելու անոր համար։

—Ո՞վ է այդ մանկամարդ աղջիկը, որ այսքան տարփանք կը ներշնչէ, որուն կեանքը գաղտնիքներով լեցուն է և որ աղքատիկ երեւոյթով տան մը մէջ կը բնակի։ Ա՛հ, պէտք է որ զինքը տեսնեմ ու հետը խօսիմ, կը խորհէր Պ. Բրէյֆօն։

Ուստի նորէն խնդրեց Օր. Ծուլիայէն որ Մարթը տեսնէ։

—Օրիորդ, դիս չէք ճանչնար, բայց պատուոյ խօսք կուտամ ձեզի որ իմ տեսակցութիւնս ցաւալի հետեւանք մը չպիտի ունենայ Օր. Մարթի համար։ Ընդհակառակը կը կարծեմ թէ այս տեսակցութիւնը փրկարար պիտի ըլլայ։ Պատրաստ եմ իր տրամադրութեան տակ դնելու ինքզինքս, օգնութեան հասնելու և կերցածիս չափ խրախուսելու համար։

Փաստաբանը չատ համոզկեր լեզուով մը կը խօսէր, և Օր. Ծուլիա, որ արդէն իսկ նպաստաւոր տպաւորութիւն մը ունեցած էր Պ. Բրէյֆօնի վայելուչ ու համակիր դէմքէն, ի վերջոյ տեղի տուաւ անոր պաղատագնութեան առջեւ։

—Կ'ուզեմ ձեր փափաքը հաղորդել օրիորդին։ Բայց չեմ կարծեր որ հաւանի ձեզ ընդունիլ։

—Սակայն եթէ դուք պնդէք...

—Օ՛հ, կը խոստանամ հարկ եղածը ընել, որովհետեւ կը փափաքիմ ձեզի հաճելի ըլլալ։ Կարծեմ թէ լաւ պիտի ըլլայ որ օրիորդ Մարթ կարենայ տեսակցիլ օգնելի մարդու մը հետ ի մասին վերջի օրերու ցաւալի դէպքերուն։ Բայց կը տարակուսիմ... Վերջապէս պիտի փորձեմ։

Օրիորդ Ծուլիա դուռ մը բացաւ, և անոր ետին աներեւոյթ, անդատակին մէջ ձգելով փաստաբանը։

Առանձին մնալուն պէս, Պ. Բրէյֆօն գլուխը ցնցեց, և բնակարանին խեղճութիւնը դիտելով, մրմնջեց.

—Դիտեմ թէ ժառանգութեան խնդիր մը կայ, ուրկէ զրկուեր է այս մանկամարդ աղջիկը։ Հետեւաբար պէտք է ժամ առաջ տեսնել զինքը։

Հինգ վայրկեան յետոյ, օրիորդ Ծուլիա ետ դառնալով, ըսաւ.

—Ներս մտէ՛ք, պարո՛ն։ Օրիորդ Մարթ պիտի ընդունի ձեզ։

Ու մեղմաձայն յարեց.

—Դժուարաւ կրցի համոզել զինքը։

Պ. Բրէյֆօն փոքր սրահը մտաւ, որ թէ՛ իբր ընդունելութեան սրահ և թէ իբր ճաշարան կը ծառայէր։ Երկու վայրկեան յետոյ Մարթ երեւան եկաւ։ Երիտասարդ փաստաբանը երբ տեսաւ մանկամարդ աղջիկը, հակառակ պաղարիւն ըլլալուն, այդ պահուն չկրցաւ զսպել ճշմարիտ յուզում մը։ Սեւ զգեստներ կը կրէր, պարզօրէն հագուած, առանց պաճուճանքի և պչրանքի։ Դէմքը, տխրութեամբ ազդուած, չատ գունատ էր, և հակառակ իր կատարած ջանքերուն ճիգին, ինքզինքը զսպելու համար ինքնակալութեան տարրական մը, խոկայն կը դառնակուէր թէ Մարթ չատ լացած էր։ Պ. Բրէյֆօն խրախուսական ողջունակ մը տուաւ իր դէմ ելլող կինը և ըմբռնեց թէ ինչ տրամադրած էր, ենթադրելով թէ այդպիսի կին մը սիրող մարդը պարտէր մինչեւ իսկ կեանքը զոհելու պատրաստ ըլլալ։ Կշռուած խօսքերով և ճարտարութեամբ յայտնելէ յետոյ իր այցելութեան նպատակը, Պ. Բրէյֆօն զգաց որ դժուարաւ պիտի կրնար քաղել ուզած տեղեկութիւնները, և թէ պարտէր մեծ խոհեմութեամբ ու գիւտնագիտութեամբ շարժիլ։ Մարթ, ընդվզած, ամօթխածութեան շարժումներ կ'ընէր, մինչ Պ. Բրէյֆօն կը խօսէր։ Իր շարժուձեւերով կ'արգիլէր որ երիտասարդ փաստաբանը շարունակէ իր խօսքը։

—Բայց պարո՛ն, ի՛նչպէս կ'ըլլայ որ այդ ատամին խառնուիմ, ըսաւ Մարթ անձկութեամբ, մինչ դողի մատնուած մարմինը կը ցնցուէր ամբողջովին։

—Օրիո՛րդ, պաղեհով եղէք, յարեց Պ. Բրէյֆօն։ Բացարձակապէս վստահ եմ որ, ինչպէս դուք ալ կ'ըսէք, այդ ատամին մէջ գործ չունիք... Համոզուած եմ որ Պ. Բրէյֆօն կը սխալի...

—Ինծի վերաբերեալ մասին մէջ մեծապէս կը սխալի։

—Ես ալ համոզուած եմ այդպէս ըլլալը, և ատոր համար է որ եկած եմ քանի մը հարցումներ ուղղելու ձեզի։

—Բայց չեմ կրնար բան մը ըսել, պարո՛ն։

—Տէրն էք ձեր խօսքին և գործին, օրիո՛րդ։ Հաւատացէ՛ք որ նոյն իսկ չպիտի փորձեմ ձեր գաղտնիքներուն թափանցելու։ Բայց կան կարգ մը իրողութիւններ, որոնք ամէնուն ծանօթ են և դուք չան ունիք զանոնք բացատրելու։ Այսպէս ճակատագիրը այնպէս ուզած է որ մինչեւ ձեր տան դուռը ընկերակցի ձեզի այն տարաբախտ զոհը, որ այդ իրիկուան քիչ յետոյ պիտի սպաննուէր...

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ